

2020

Kmečki koledar • Bauernkalender

Etnološki muzej / Museum für Alltagsgeschichte »Drabosnjakov dom« DI Ernst Dragaschnig; Kostanje/Kostenberg

Januar 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
30	31	novi let ● ●	01 ● ●	Bazilij ● ●	02 ● ●	Genoveva ● ● ●
trije kralji ●	Rajmund ●	07 ●	Severin ●	08 ●	Julijan ●	09 ●
Hilarij ● ● ●	Oton, Feliks ● ● ●	14 ● ● ●	Pavel Pušč. ● ● ●	15 ● ●	Marcel ● ●	16 ● ●
Fabijan, Boštjan ● ●	Neža (Janja) ●	21 ●	Vincenc ● ●	22 ● ●	Henrik ● ●	23 ● ●
Angela Merici ● ●	Tomaž Akv. ●	28 ● ●	Valerij ● ●	29 ● ●	Martina, Hijacinta ● ●	30 ● ●
Janez Bosko ● ●					Janez Bosko ● ●	31 ● ●
						01 ● ●
						02 ● ●

kozorog/Steinbock vodnar/Wasserermann ribi/Fische groven/Widder gibik/Stier/Zwilling grak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prlivanje rožam Blumengießen grojiti Dürungen rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher pflanzen strizanje les Rohe schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhovanje, obiranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj mlaj Neumond podna luna Vollmond

Etnološki muzej / Museum für Alltagsgeschichte »Drabosnjakov dom«

DI Ernst Dragaschnig; Kostanje/Köstenberg

Vzgornji vasi pri Kostanjah stoji Drabosnjakov dom, ki je tudi kraj Etnološkega muzeja Kostanje. Na dveh ravneh se na gummu bivšega farovškega skedenja razprostira enkratna in muzejsko vzorno urejena zbirka kmečkega orodja in predmetov vsakdanjih opravil. Ni še tako dolgo od tega, ko so ti predmeti lajšali in omogočali delo in opravila na kmetiji. Tu so razstavljeni orodja poklicev in obrti, ki so svojčas bili samoumevni na vasi: kovača, kolarja, krojača, sodarja ali pinterja, čevljarija, coklarja itd. Tu so predmeti, ki so jih izdelovali in popravljali rokodelci, ki so od kmetije do kmetije hodili na štero, na primer piškovezi, ali pa suha roba, po kateri so sloveli Ribnčani.

Ni še dolgo nazaj, ko je vsak poznal ta orodja in vedel, čemu služijo. Danes le še redki vedo za pomen, za mladi rod pa so to le podobe iz davnine.

Da je vse to ohranjeno in zbrano v Drabosnjakovem domu, na skrajni slovenski jezikovni meji in na robu našega etničnega prostora, je nemirljiva zasluga Janeza Lesjaka, domaćina s Kostanj. On, ki je s trebuhom za kruhom šel v svet, je po vrniti domov začel zbirati te predmete. Spoznal je njihov neprecenljiv etnološki in kulturno dokazni pomen in vrednost. Za mnoge lastnike so ti predmeti postali nepotrebna, zaprašena in odvečna navlaka, saj je tehnikacija bistveno spremenila in olajšala delo na kmetijah, turizem pa je spremenil podobe vasi in življenjskih vsakdan. Traktor in vakuumski sod za odvažanje gnojnico ter mobilni nakladalniki so nadomestili konjsko ali volovsko vprego, stare hiše so morale napraviti prostor turističnim poslopljem. Predmeti, še včeraj uporabno in potrebno orodje, so čez noč postali odvečna šara.

Leta in leta je nekdaj društveni predsednik Janez Lesjak reševal te predmete pred uničenjem, razprodajo, izginjanjem. Vsega skupaj je zbral nad 500 etnoloških predmetov. Zapustil je edinstveno kulturno dediščino, ki jo upravlja SPD »Drabosnjak« na Kostanjah. Njegov predsednik in tudi kurator muzeja je DI Ernst Dragaschnig, Rudmašev s Korena pri Kostanjah, potomec družine, ki so jo nacisti aprila leta 1942 pregnali z domače grude.

»Vse predmete je zbral Janez Lesjak. Začel jih je zbirati, ko se je vrnil z dela v tujini, ker je spoznal njihov pomen in vrednost.«

Edini vzrok za pregon je bil, da so bili in hoteli ostati Slovenci in so tem ovirali nacistični načrt etnično «čiste» nemške Koroške.

Etnološki muzej obstaja od leta 2002. Leta 1973 so na Kostanjah poživili Slovensko prosvetno društvo in ga poimenovali po bukovniku Andreju Šusterju-Drabosnjaku. Leta 1975 so kupili farovški skedenj v Zgornji vasi. S samopomočjo in z delovnimi akcijami so poslopje obnovili. Leta 1985 so ob strokovni pomoči dr. Herte Maurer-Laussegger in dr. Pavla Zablatnika v bivšem hlevu uredili spominsko sobo za Andreja Šusterja-Drabosnjaka.

Na odprttem so uprizorili Drabosnjakova dela Pastirsko igro, Pasijon in Zgubljenega sina. Sočasno je nastajal muzej. Načrt za pregradnjo skedenja je z domaćini napravil arh. Vito Hazlar, etnologinja mag. Polona Sketelj in mag. Uši Serajnik pa sta uredili muzealno postavitev predmetov in njihovo dokumentacijo. Muzej ima močno raziskovalno plat.

Poseben čar mu dajejo fotografije, ki so vse s Kostanj in okolice, dočim so predmeti tudi od drugod. Za Ernesta Dragaschniga je zbiranje slik bilo kot hoja v preteklost. Domačini, ki so stike dali na razpolago, so preko teh slik spoznavali in odkrivali svojo in vaško zgodovino. »Kar vrelo je iz njih« in morda bi brez teh slik nekateri nikdar ne prestopili praga te hiše, ker se niso hoteli izdati za Slovence. Zdaj pa je ta muzej postal takorečko »njihov, naš muzej«. Korektno in spoštljivo je sodelovanje z občino, ki se zaveda pomena muzeja za vso okolico in za slovensko prebivalstvo.

Muzej nosi ime Etnološki muzej Kostanje, po nemško »Museum für Alltagskultur«. Zavestno ga niso poimenovali »Heimat« ali »Volkskundemuseum«, ker sta oba pojma v nemščini ideoološko zelo obremenjena. V poklon domaćinu in pisatelju Andreju Kokotu je Drabosnjakov dom točka Slovenske pisateljske poti.

In Oberdorf/Zgornja vas bei Köstenberg/Kostanje steht das Kulturhaus Drabosnjakov dom mit dem ihm angeschlossenen Museum für Alltagsgeschichte/Etnološki muzej Kostanje. Eigentümer ist der örtliche Slowenische Kulturverein/Slovensko prosvetno društvo Andrej Šuster-Drabosnjak. Andrej Šuster-Drabosnjak war ein slowenischer Volkspoet des 18. Jahrhunderis. Im Erdgeschoß befindet sich das ihm gewidmete Gedenkkammer. Die Scheune bietet auf zwei Ebenen einen lehrreichen Einblick in das einstige bäuerliche Alltagsleben der ehemals slowenischen Bevölkerung. Die Gerätschaften und Gegenstände aus dem vergangenen bäuerlichen und ländlich-gewerblichen Leben scheinen für viele wie aus der Zeit gefallen zu sein, waren aber noch vor ein, zwei Generationen fester Bestandteil des Alltags.

Alle diese wertvollen historischen Exponate – insgesamt mehr als 500 – wurden von Janez Lesjak, der auch Gründungsobmann des Kulturvereins war, zusammengetragen. Nach seiner Rückkehr aus Deutschland erkannte er ihren historischen und kulturellen Wert. Der Kulturverein Andrej Šuster-Drabosnjak wurde 1973 begründet, im Jahre 1975 wurde die ehemalige Pfarrstadt erworben und in Eigeninitiative restauriert. Unter fachlicher Betreuung wurde der Drabosnjak-Gedenkraum eingerichtet sowie die Scheune nach museumspädagogischen Richtlinien errichtet. Die Gegenstände wurden fachmännisch restauriert und auf zwei Themenebenen positioniert.

Wie DI Ernst Dragaschnik vulgo Rumaš, Obmann des Kulturvereins Andrej Šuster-Drabosnjak und Kurator des Museums, ausführt, geben vor allem die von ihm gesammelten Fotos auf den Personen und das damalige Alltagsleben abgelichtet sind, dem Museum eine besondere Note. Das Museum wurde auch deshalb sofort angenommen, weil sich die Bevölkerung in den Fotos wiederfindet. Köstenberg /Kostanje ist die Heimat des slowenischen Schriftstellers Andrej Kokot. Deshalb befindet sich hier auch eine Station des Slowenischen Autorenweges/Slovenska pisateljska pot.

»Als Janez Lesjak aus Deutschland zurückkehrte, sammelte er alle diese Exponate, weil er ihre Bedeutung erkannte.«

Rezi in Hanzi Gröblacher p. d. vožnik; Reka pri Šentjakobu v Rožu/Mühlbach, St. Jakob im Rosental

Februar 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
28	29	30	31		Brigita Irska 01	svečnica 5. ned. m. let. 02
Blaž 03	Veronika 04	Agata 05	Doroteja 06	Rihard 07	Hieronim 08	Apolonija 6. ned. m. let. 09
Šoštanjka 10	Lurška. M. B. 11	Reginald 12	Katarina, pust 13	Valentin 14	Gregorija 15	Julijana 7. ned. m. let. 16
Silvij, Aleš 17	Simeon 18	Konrad 19	Sadot, Leon 20	Peter, Irena 21	Sed. sv. Petra 22	Polikarp 8. ned. m. let. 23
Matija 24	Konstancij pust 25	Matilda, Aleksander pepelnica 26	Gabriel 27	Roman 28	prestopni dan 29	01

kozorog/Steinbock vodnar/Wasserermann ribi/Fische groven/Widder bik/Stier dvobjeka/Zwilling rak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prljvanje rožam Blumengießen grojiti Düngen rez sadnega dreva Bäume und Sträucher pflanzen sajenje dreves in gromov Bäume und Sträucher schneiden striženje las Haare schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhovanje, obiranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj Neumond podna luna Vollmond

Rezi in Hanzi Gröblacher

p. d. Vožnik; Reka pri Šentjakobu v Rožu/Mühlbach, St. Jakob im Rosental

Reka pri Šentjakobu v Rožu je razpotegnjena vas in spodaj pri Dravi, v logu, domačini pravijo v Vohu, leži kmetija Vožnik. Tam se z zelišči in zdravilnimi rastlinami ter peko kruha ukvarja Rezi Gröblacher, ki se je semkaj primožila iz Gurčič pri Šentpetru na Vašnjah. Mož Hanzej ji je v veliko oporo. Oba sta že v pokoju.

Hanzej Gröblacher je svojo Rezi spoznal v restavraciji Antonič na Reki, kjer je bila natakarica. Hudomušno meni, da je »sem prisla, ker je Drava nazaj tekla«. Hanzej je zmeraj kmetoval, dodaten zaslужek pa je zagotovljala zaposlitev pri Dravskih elektrarnah (ÖDK), danes Austrian Hydropower. Ko so gradili elektrarno na Bistrici v Rožu, je dobra dva hektarja posesti »voda vzeva«, nekaj manj pa avtocesta. Seveda so za to bili odškodovanji. Hanzej je svojčas obiskoval kmetijsko šolo v Tinjah. Dobro se spominja nekaterih sotečajnikov, na primer Nužeta Tolmajera z Radiš in že pokojnega Tonija Izopa, Lebovogovega iz Gorinčič pri Šentjakobu v Rožu.

Pri Vožniku so redili do deset govedi in do štiri prašiče. Ko je v šestdesetih letih prejšnjega stoletja val turizma pljusknil tudi v zaledja koroških jezer, so pri Vožniku sprejeli iziv in gostom v novi stanovanjski hiši nudili osem postelj in dopust z doma pridelano hrano. Ljudem iz industrijskih središč Nemčije ter Nizozemske, kjer otroci zaradi onesnaženega zraka niso nikdar videli ne polne lune niti zvezd, je dopust v naravnem okolju zelo ugajal. A časi turističnega razcveta so minili, namesto gostov na štirih kolesih danes prihajajo tisti na dvokolesnem osličku-kolesu, ljubitelji Harleyevih motornih koles ter romarji. Mimo Vožnika sta namreč speljani obdravska kolesarska steza in romarska pot, ki vodi v daljno Compostello v Španiji. Seveda so vsi dobrodošli. Turizem in prodaja mleka sta bila in sta še dobrodošel dodaten zaslужek.

Rezi in Hanzi imata tri otroke, ki so šli s trebuhom za kruhom po svetu, a se radi vračajo domov. Za kmetovanje pa se nihče od njih ni odločil. Zato sta Rezi in Hanzi po nastopu penzije opustila kmetovanje, vendar je Rezi

hotela v penziji »še kaj narediti«, kot sama pravi. Odločila se je za zeliščarstvo. V Hrastovici pri Celovcu je opravila zeliščarski tečaj in ga leta 2008 zaključila s certifikatom za zeliščarsko pedagoginjo. Rezi ne sega po eksotičnih zeliščih. Za tinkture, balzame, maže in kreme, reče jim »zavbe«, ter žganja z vloženimi rastlinami in čajne kompozicije jemlje domača zelišča trpotec, regrat, koprive, ognjič, bezeg, lipov cvet, čemaž in marsikatero drugo travo ali rastlino, ki jo mnogi poznajo le kot plevel. Pripavlja tudi različne marmelade, želete ter sokove, na primer iz črnic, nabranih v domačih gajih in gozdovih. Mož Hanzej ji pomaga pri nabiranju zelišč in gozdnih jagod in je postal že kar strokovnjak na tem področju. Izdelke, ki so vsi sonaravni, razpečavata na adventnih in božičnih sejmih in tržnicah, precej pa gre med ljudi kar od doma.

Predvsem velja to za kruh, ki ga Rezi peče v stari krušni peči. Ta peč stoji v črni kuhinji v stari hiši, ki je ohranjena z vsem svojim starinskim čarom.

Kot zeliščna pedagoginja nudi Rezi tudi tečaje za spoznavanje zelišč in njihovo predelovanje v zdravilne izdelke. Pri Vožniku seznanja tudi šolarje z naravnim bogastvom, ki dobesedno raste pred domačim pragom in ga je treba samo utrgati. Pregovor, da je Bog za vsako obliko slabega počutja ustvaril rožico ali zelišče, po njenem mnjenju drži.

Celih sedemnajst let (do leta 2012) je bila kmetijska izobraževalna referentka za občino Šentjakob in je v tem svojstvu prijelala tečaje in študijska potovanja po Avstriji in Sloveniji. Ponudba je naletela na zelo dober odmev in še danes jo marsikdo vpraša, kdaj bo spet pripravila kakšno izobraževalno potovanje. Leta 2013 je prejela priznanje Koroške kmetijske zbornice.

Z možem si srčno želiva, da bi tudi vnukinje in vnuki in potomci še živelii v zdravem okolju in naravi.

»Z možem si srčno želiva, da bi tudi vnukinje, vnuki in potomci še živelii v zdravem okolju in naravi.«

Das Anwesen Vožnik liegt an der Drau-Au, etwas außerhalb der Ortschaft Mühlbach/Reka. Hier leben Resi und Hanzej Gröblacher, zwar schon beide in Pension, aber noch voller Tatendrang.

Resi, gebürtig in Gurtschbach bei St. Peter am Wальtersberg/Gurčiče pri Šentpetru na Vašnjah, war vor der Heirat im Gastgewerbe tätig, was ihr später als Betreiberin einer kleinen Gästespension sehr zugute kam. Denn in den Jahren des florierenden Fremdenverkehrs vermietete die Familie mehrere Betten an die sogenannten Sommerfrischler, größtenteils aus Deutschland und den Niederlanden, und verdiente sich so ein kleines, aber wertvolles Zubrot. Am Anwesen führen heute der Draudaweg und der Pilgerweg vorbei. Da man von der Landwirtschaft allein nur schwer leben konnte, arbeitete Hanzej bei den ÖDK (Österreichische Draukraftwerke). Für den Eigengenbedarf wurden etwa zehn Rinder und einige Schweine am Hof gehalten.

Nach der Pensionierung von Hanzej und Resi wurde die Viehwirtschaft aufgegeben. Resi suchte neue Herausforderungen und schloss im Jahre 2008 erfolgreich einen Lehrgang zur Kräuterpädagogin ab. Seitdem stellt sie Balsame, Salben und Cremen aus verschiedenen Kräutern sowie Marmeladen aus unterschiedlichen Obstarten her, weiters Tinkturen und Schmäpse mit eingelegten Kräutern. Sie bringt ihre Erzeugnisse auf Märkten und im Ab-Hof-Verkauf an die Kunden. Weiters informiert sie auf ihrem Hof Schüler über die Wirkungen von Kräutern. Ehemann Hanzej hilft ihr dabei, wenn er nicht gerade im Wald beschäftigt ist.

Resi Gröblacher war 17 Jahre bäuerliche Bildungsreferentin für die Gemeinde St. Jakob i. R./Šentjakob in Rožu und wurde dafür auch von der Landwirtschaftskammer ausgezeichnet. Eines von Resi Gröblachers besonderen Stärken ist das Broilbacken nach uralter Art und Rezepten. Der Ofen steht in der Schwarzkuchl des einstigen Bauernhauses, einem Gebäude mit Geschichte und Charakter.

»Mein Mann und ich wünschen uns, dass auch unsere Enkel noch in einer gesunden Umwelt leben werden.«

Marko Oražec p. d. Kvadnik; Sele Borovnica/Zell Freibach

Marec März 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
24	25	26	27	28	29	Albin 1. postna nedelja 01
Neža Pr.	02 Kunigunda	03 Kazimir	04 Hadrian	05 Miroslav	06 Felicia, Perpetua	dan žena , Janez od B. 2. postna nedelja 08
Frančiška R.	09 Makarij, Emil	10 Sofronij	11 Gregor. Vel.	12 Kristina	13 Matilda	Klemen 3. postna nedelja 15
Hilarij	16 Patrik	17 Ciril. Jer.	18 Jožef	19 Klavdij <i>pomlad</i>	20 Nikolaj iz Fl.	Lea 4. postna nedelja 22
Viktorjan	23 Gabrijel	24 Lucija	25 Evgenija	26 Lidija	27 Bojan	Bertold 5. postna nedelja <i>poletni čas</i> ☀ 29
Amadej	30 Kornelija, Modest	31	01	02	03	04
						05

kozorog/Steinbock vodnar/Wasserermann bri/Fische goven/Widder gibik/Stier dvobjčka/Zwilling rak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prlivanje rožam Blumengießen gnojeni Düngern rez sadnega dreva Obstbaumchnitt sajenje dreves in grmovaj Bäume und Sträucher/pflanzen striznjek/sa Roane schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhanje, obiranje, skladiščenje sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj Neumond polna luna Vollmond

Marko Oraž

p. d. Kvadnik; Sele - Borovnica/Zell - Freibach

Kdor je namenjen h Kvadniku v Selah-Borovnici, naj se drži kažipota z imenom kmetije. Takšnih kažipotov h kmetijam je v Selah precej, postavila pa jih je v letih 2007 in 2008 Interesna skupnost selskih kmetov (ISSK) v okviru manjšega eujevskega projekta, ki ga je preko regionalne pobude Carnica sofinancirala dejela Koroška.

Kvadnikova kmetija je gorska kmetija, saj leži na 950 metrih nadmorske višine na Senčni, to je severnem obronku Košute. Največji del površine pokriva gozd, travnike kosijo in popasejo.

Posebnost kmetije je, da ima svojo planino, Kvadnikovo planino. V Selah je sicer več planin, na katerih imajo številni kmetje servitutno pašno pravico. V tem primeru je pašna pravica vezana izključno na eno domačijo, čeprav je nekdo drug lastnik zemljišča. Takih primerov je v Selah le nekaj.

Pri Kvadniku redijo do sedem krav dojlil. Trenutno menjajo pasmo, od lisaste pasme se vračajo nazaj k pincgavercom. Pincgaverce so ogrožena pasma in dejela podpira njen obstoj. V Selah kar nekaj kmetov spet redi pincgaverce.

Polovica obdelovalne površine, travniki in pašniki, je pri Kvadniku v strmini, dober hektar pokosijo in seno pospravijo ročno. Kar se da, pospravijo suho, se pravi seno, v bale gre le to, česar zaradi vremena ni mogoče posušiti. Plastiko za baliranje v Selah zbirajo pri Gospodarskem centru in jo nato odvažajo reciklažo.

Kvadnikova kmetija je ena redkih, na kateri vzajemno živijo kar štirje rodoviti in si pomagajo pri delu na kmetiji: stara mama Marica, starša Marija in Tomi, Marko z ženo Angelino in otroki Samuelom (12), Rafaelom (10), Sanjo (5) in šestmesečnim Joelom. Oče Tomi je hodil na delo v Borovlje, mama Marija je vodila kmetijo, ob tem pa še peče domać kruh in je predsednica Pevskega društva Sele. Tudi Angelina in Marko Oraž sta oba zaposlena, Angelina v mestnem gledališču v Celovcu, Marko pa je tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev in ima trenutno polne roke dela s pripravami na Europeado, evropskim nogometnim prvenstvom manjšin, ki bo leta 2020 na Koroškem.

Februarja 2018 je vzel kmetijo v najem, zdaj pa je v postopku prevzema. V tem sklopu je na kmetijski šoli pri Nagerčniku (Stiegerhof) na Brnici opravil tečaj za kme-

tiskskega strokovnjaka. Od 1. januarja 2021 bo Kvadnikova kmetija biološka, sonaravno pa kmetujejo že sedaj.

Kvadnikova hiša je med stebri kulturnega in družbenega življenja v Selah. Razen očeta Tomija in stare mame Marice poje odsu v Mešanem in cerkvencem zboru Sele, nastopajo na odsu ter so aktivno vključeni v komunalno in športno dogajanje na vasi in v občini. Najmlajši pojde v otroškem ali mladiškem zboru in obiskujejo krajevni oddelek Slovenske glasbene šole dežele Koroške.

Družbene in podnebne spremembe bodo tudi v Selah pomembno vplivale na razvoj kmetijstva in gozdarstva. Smreka, ki je do nedavnega bila najbolj donosno in krušno drevo, je že v težavah, zato Marko Oraž pospešuje borovec, macesen, jelko in listasto drevo. Viharja 2017 in 2018 v Selah na Senčni nista povzročila večje škode, huje pa je bilo na Sončni na obronkih Setič. V kmetijstvu bodo spremembe šle v smer brezživinskih kmetij, ker so le nekatere tako velike, da bodo preživljale družine. Vse bolj očividna pa je nevarnost opuščanja kmetij in da bojo preše v tuje roke, kajti domačini se pri ceni ne bodo mogli kosati z bogatimi tujimi kupci. Zato bo kmetijstvo tudi ljubiteljska in srčna stvar, da, tako Marko Oraž, »ohramimo domačije in rodno zemljo in da narava ne bo docela zarasla«.

Nedvomno ena najuspešnejših in pomembnih zamisli za ohranitev kmetijstva v Selah pa sta bili ustanovitev Interesne skupnosti selskih kmetov ter gradnja Gospodarskega centra z lastno klavnico, ki ustrezata vsem eujevskim normam. Ta oblika samopomoči namreč kmetom nudi možnost neposrednega trženja govejega mesa. Vse več se jih tega tudi zaveda.

Will man zum Kvadnik in Zell-Freibach/Sele-Borovnica, halte man sich an die Hinweistafeln mit den Hofnamen.

Der Kvadnik im Besitz der Familie Oraž ist ein typischer Bergbauernhof auf 950 m Seehöhe. Der Großteil des Besitzes wird von Wald bedeckt, der Rest sind Wiesen und Weiden. Eine Besonderheit des Hofs ist die eigene Alm.

Der Kvadnikhof ist ein Nebenerwerbshof mit Mutterkuhhaltung. Zurzeit wechselt man vom Fleckvieh zurück zum Pinzgauer Rind. Im Februar 2018 pachtete Marko Oraž den Hof, in Kürze wird er ihn auch übernehmen. Die Landwirtschaftliche Facharbeiterprüfung legte er bereits erfolgreich ab.

Der Großteil der Nutzflächen kann trotz Steilheit maschinell bearbeitet werden, auf etwa einem Hektar jedoch sind das Mähen und die Heueinbringung nur handisch möglich. Marko Oraž möchte den Hof künftig biologisch bewirtschaften.

Am Hof leben vier Generationen, von der Großmutter Marica über die Eltern Marija und Tomi sowie die Jungübernehmer Angelina und Marko bis zu den Enkeln Samuel, Rafael, Sanja und Joel. Mit vereinten Kräften bewältigt man die Heraufforderungen, ohne geregelten Nebenerwerb wäre aber vieles ungemein schwieriger.

Umfassend tätig ist die Familie Oraž vulgo Kvadnik im kulturellen, sportlichen und kommunalpolitischen Leben der Gemeinde Zell-Sele und darüber hinaus auch der Kärntner Slowenen.

Die gesellschaftlichen und klimatischen Umwälzungen werden auch das stark forstlich geprägte Zelle/Sele nicht verschonen. Die Fichte als Wirtschaftsbaum ist gefährdet, andere Baumarten sind gefragt. Und wenn die Höfe erhalten, aber nicht aufgegeben oder verkauft werden sollen, wird die Landwirtschaft in Hinkunft zu einer Herzensangelegenheit werden müssen, ist Marko Oraž überzeugt. Die besten Wegweiser in diese Richtung sind zwei Selbsthilfeprojekte der heimischen Landwirte: die Interessengemeinschaft der Zeller Bauern/Interesna skupnost selskih kmetov (ISSK) und das Wirtschaftszentrum/Gospodarski center mit eigenem Schlachthof.

»Das Wirtschaftszentrum und die Gründung der Interessengemeinschaft der Zeller Bauern waren die besten Investitionen in die Zukunft.«

»Gospodarski center in Interesna skupnost selskih kmetov sta najboljši pobudi za obstoj selskih kmetov in kmetij.«

Boštjan Malle p. d. Činkovc; Šentjanške Rute, Šentjanž v Rožu/Rabenberg, St. Johann im Rosental

April 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
30	31	Hugo 01 ● ●	Franč. P. 02 ●	Irena Spomladanski sejm 03 ● ●	Izidor Spomladanski sejm 04 ● ●	Vicenc cvetna nedelja 05 Spomladanski sejm
Irenej Sirn. 06	Janez Sal. 07	Albert 08 ●	Valtruda večiki četrtek 09 ● ●	Apolonija večiki petek 10 ●	Stanislav večika sobota 11 ● ●	Lazar večika noč 12 ●
Martin vekikonočni ponedeljek 13	Valerjan 14 ●	Helena 15 ●	Bernardka L. 16 ●	Rudolf 17 ●	Elevetrij 18 ●	Ema belo nedelja 19 ●
Hilda 20	Anzelm 21	Leonid 22	Jurij, Voitech 23 ●	Fidelis 24	Marko 25	Mati d. sveta 3. velikon. ned. 26 ●
Hozana K. 27	Vital 28	Katarina S. 29	Pij V. 30 ●	31	01	02

- kozorog/Steinbock vodnar/Wassermann ribi/Fische groven/Widder žubrik/Stier/Zwilling rak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prlivanje rožam Blumengießen grojiti Düngen rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher/pflanzen striznjek/sas Roane schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhovanje, obiranje, skladiščenje sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj mlaj Neumond podna luna Vollmond

Boštjan Malle

p. d. Činkovc; Šentjanške Rute, Šentjanž v Rožu/Rabenberg, St. Johann im Rosental

Oblaki se kot mlečna koprena vlačijo čez greben po Šentjanških Rutah, pogled na Dravo, Rož in Gure ter gor proti Dobraču in dol mimo Humperka proti Podjuni je enostavno lep. Tu zggoraj, na Šentjanških Rutah, leži razprostrta na razpotegnjeni polici Činkovčeva kmetija. Tu s svojo 94-letno mamo Pepo in sestro Maro kmetuje 61-letni Boštjan Malle.

Činkovčeva kmetija je gorska kmetija na 700 metrih nadmorske višine. Skoraj polovica posesti so travniki in paše, na katerih redijo krave dojiti lisaste in belgijske pasme. Ostalo polovico pa pokriva gozd, ki sta ga viharja v letih 2017 in 2018 krepko klestila in napravila precejšnjo škodo. O tem, da bi škodo pospravil sam, zaradi strmine kraja, velikosti območja poškodovanega gozda in nevarnosti nezgod in nesreč sploh ni bilo govorja. Za spravilo lesa sta bila potrebni tuja pomoč in žičnica. Vse to pa je povezano s stroški. Na koncu, ko je vse odračunano, in pri nizki ceni, ki jo ima trenutno les, kmetu ostane le malo pod palcem. Zato danes zgolj od lesa »skorajda ni mogoče preživeti«, ve iz izkušenj Činkovc. Podnebne spremembe, ki v svoji primež bolj in bolj stiskajo okolje in človeka, pa stanje na kmetijah in njihovo preživetje kmetij še dodatno zaostrojujo in otežkočajo.

Ni še dolgo od tega, ko je v naših krajih zimo za zimo naletelo snega čez kolena, na Šentjanških Rutah pa še več. Pozimi si najhitrejši smučarji in sanmi prišel v dolino, nazaj oz. navgor pa hajd z vlečnico. Šentjanško športno društvo, ki je lani praznovalo 70-letnico ustanovitve, je nameč spoznalo možnosti in priložnosti, ki jih zimska pokrajina nudi športnim dejavnostim. Na Šentjanških Rutah je občina uredila smučine in sankaško pot in dolga leta prirejalo smučarske in sankaške tekme. Boštjanov oče Boštjan Malle je vse to dobesedno nadgradil z gostinskim obratom, tako imenovano Gorsko postajo blizu štarta. Šentjanške Rute so postale sinonim smučanja in sankanja, smučine in sankaška proga so bile zahtevne. Neštetni upehani in izčrpani, a zadovoljni športniki od

blizu in daleč so se spočili in okrepčali v gostoljubni Činkovčevi tabernici in uživali čar Šentjanških Rut.

A nekaj let že Činkovčeva gorska postaja tudi pozimi sameva, po sankaški proggi se že dolgo ničče ni več spustil in zimskošportni živžav na Šentjanških Rutah je samo še spomin. Kmalu bo gozd prerasel tudi nekdanjo smučarsko proggo, na katero spominjajo le še redki preostanki. Vzrok za ta žalosten razplet je pomanjkanje snega. Zadnja leta namreč pada premalo snega, pa še ta pride prepozno ali pa ga sploh ni.

Zimskošportna dejavnost ter gostinska ponudba sta svojcas tudi Činkovčevim zagotavljala reden dohodek. »Seveda je celo družina prijela za delo, kajti brez skupnih naporov ni šlo, zato pa smo laže preživeli in si nekaj prihranili,« pred nekdanjo gorsko postajo zamišljeno ugotavlja Boštjan Malle in s prizvokom žalosti dodaja, da je na Šentjanških Rutah čas zimskošportnih dejavnosti očitno dokončno minil, od lepega razgleda pa tudi ne moreš preživeti.

Vse pogosteje ga zaposluje vprašanje, kako naprej s Činkovčevim kmetijom in kakšna je prihodnost kmetijstva na Šentjanških Rutah oz. ali ima tam sploh kakšno prihodnost. Rad bi, da bi pri Činkovcu še naprej kmetoval. Ker sam nima otrok, katerim bi nekega dne lahko zaupal in predal kmetijo, išče možnosti in rešitve, kako zagotoviti obstoj kmetije. Primeri v sosečini so namreč zgoveni primer, da kmetija in zemlja še kako naglo preidejeta v druge roke. Tudi noče, da bi njegova in okolišnje kmetije postale špekulacijski objekti in bi travniki in planine na Šentjanških Rutah zarasli. Če bo zdravje dopuščalo, bo Činkovc še nekaj let z vso predanostjo kmetoval. Prepričan je, da bo čas prinesel pravilno rešitev.

Auf dem Rabenberg/Šentjanške Rute liegt der Bergbauernhof Činkovc. Von hier schweift der Blick weit ins Land, und wie am Präsentierteller liegt das ganze Rosental/Rož vom Dobratsch/Dobrač bis zum Obir vor dem Auge des Betrachters. Hier, in dieser scheinbar idyllischen Welt, lebt und wirkt der 61-jährige Landwirt Boštjan Malle mit seiner Mutter Pepa und seiner Schwester Mara.

Auf den Wiesen und Weiden, die weniger als die Hälfte des Besitzes ausmachen, tummeln sich Mutterkühe, vornehmlich Fleckvieh. Der Rest ist Waldbestand, dem aber die Stürme der Jahre 2017 und 2018 arg zugesetzt haben. Wegen des steilen Geländes und der drohenden Gefahren durch die schiere Menge schadhafter und entwurzelter Bäume und die unberechenbaren Wurzelsteller war an ein Aufarbeiten in Eigenregie nicht zu denken. Die Inanspruchnahme professioneller Arbeit und der sinkende Holzpreis ließen schlussendlich nur die bittere Lehre zu, dass der Wald im Gegensatz zu einst nicht mehr die Sparkasse des Bauern ist und man heutzutage als Bauer vom Wald allein fast nicht mehr überleben kann, wobei die klimatischen Veränderungen die Lage noch verschärfen.

Als die Winter noch schneereich und stabil waren, war der Rabenberg/Šentjanške Rute ein kleines Wintersportparadies. Im Winter nutzte der örtliche Sportverein St. Johann/Sportno društvo Šentjanž die Skipiste und Rodelbahn. Bei der Bergstation aber errichtete Vater Boštjan Malle eine kleine, aber gut gebende Jausenstation. Sie erleichterte das Leben und Überleben auf dem Hof. Mit dem Ausbleiben der schneereichen Winter blieben auch die Besucher und Gäste aus, allmählich wurde der Gastbetrieb eingestellt.

Da er kinderlos geblieben ist, grübelt Boštjan immer öfter über die Zukunft seines Hofes und der Landwirtschaft hier auf dem Berg nach. Er möchte nicht, dass sein Hof eines Tages gar verkauft oder als Spekulationsobjekt gehandelt oder dass die Wiesen- und Almflächen verbaut oder vom Wald überwuchert werden. Er hofft, dass die Zeit eine annehmbare Lösung bringt.

»Ich befürchte, dass die Klimaveränderungen und Sturmschäden die landwirtschaftlichen Betriebe langfristig erschöpfen werden.«

»Podnebne spremembe in škode v gozdovih me skrbijo, ker se bojo kmetije s časoma izčrpale.«

Cili in Pep Einspieler p. d. Jurč; Podgorje/Maria Elend

Maj Mai 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
27	28	29	30	praznik dela 01	Boris	02 Filip, Jakob 4. velikon. ned.
Florijan 04	Angel 05	Dominik, Marija 06	Gizela 07	Viktor, Milan 08	Pahomir	09 Antonin 5. velikon. ned.
● ● ○ ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ● ⌚	● ● ○ ⌚	● ● ○ ⌚
Olga 11	Pankracij 12	Servacij, Fatima M. 13	Bonifacij 14	Zofija 15 <i>Dobrote slovenskih kmetij</i>	Janez Nepomuk 16 <i>Dobrote slovenskih kmetij</i>	Jošt 6. velikon. ned. <i>Dobrote slovenskih kmetij</i> 17
● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚
JanezI. 18	Peter 19	Bernardin Sien. 20	Valens Gosp. vnebohod 21	Julija 22	Renata 23	Vincenc 7. velikon. ned. 24
● ● ⌚	● ● ○ ⌚	● ○ ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚	● ⌚
Breda 25	Filip Neri 26	Avguštin, Ai. 27	Viljem 28	Maksim 29	Ferdinand 30	obiskanje s. M. binkosti 31
⌚	● ● ○ ⌚	● ● ○ ⌚	⌚	● ● ○ ⌚	⌚	● ● ○ ⌚

kozorog/Steinbock **avodnar/Wassermann** **ribi/Fische** **groven/Widder** **zbik/Stier** **dvojčka/Zwilling** **grak/Krebs** **lev/Löwe** **devica/Jungfrau** **tehtnica/Waage** **škorpijon/Skorpion** **strelec/Schütze**
 sekanje lesa Holzschlagen **presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen** **prilivanje rožam Blumengießen** **gnojiti Düngen** **rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt** **sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher pflanzen** **striznjekas Hecke schneiden** **trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung** **ukuhovanje, obiranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage**
mlaj Neumond **polna luna Vollmond**

Cili in Pep Einspieler

p. d. Jurč; Podgorje/Maria Elend

Sredi Podgorij, vasi v Rožu z znano Marijino božje potno cerkvijo, je Jurčeva kmetija, na kateri živita in uživata penzijo Cili in Pep Einspieler. Šopí sivke kažejo pot k skrbno in z ljubeznijo urejeni domačiji v objemu in senci starodavne, mogočne lipe, ki stojí na dvorišču.

Jurčeva kmetija je srednje velika, dobra tretjina so travniki in polja, ostalo pa pokrivajo gozdovi. Ko sta bila Cili in Pep se aktivnoma kmetja, so prijurčimeli krave molznicice, za domačo rabo pa prasiče in kure. Mleko sta oddajala v bližnji Dom Caritasa, zelo priljubljena pa je bila tudi skuta, ki jo je pripravila Cili. Ko sta kmetovanje opustila, sta travnike in polja dala v najem, kar pa je prestremo in neprimerno za obdelavo s stroji, pa pokosila sama in seno spravita. Kot umnemu in izkušenemu gospodarju je Pepu seveda gozd vselej bil zelo pri srcu. Zato ga skrbi, da je gozd zadnja leta vse bolj pod udarom ujm in zmeraj silnejših vetrov.

Jurča iz lastne in brdke izkušnje vesta, da so podnebne spremembe zelo opazne, njihove posledice pa zaskrbljujoče. Vihar Vaia meseca oktobra leta 2018 na primer je v njunem gozdu napravil ogromno škodo, ki jo je Pep nemudoma začel popravljati tudi zato, da se ne bi razširil lubadar. Do zdaj mu je tega škodljivca sicer uspel kolikor toliko obdržati v mejah znosnega.

Cili in Pep imata dva otroka, hčer Andrejo in sina Klauza. Andreja z družino živi v soseščini in poučuje na Višji šoli za gospodarske poklice v Š. Petru kuhanstvo in strežbo, poslovno ekonomiko in gospodinjstvo ter oskrbo gosta, Klaus pa je obiskoval slovensko gimnazijo, doštudiral teologijo in je danes referent za sveto pismo in liturgijo v krški škofiji.

Zdaj v penziji ima Cili čas za zelišča, iz katerih pripravlja kreme ali žavbice, kot pravi, maže, čaje, zeliščne soli, pripravlja pa tudi majhna darilca za prijatelje in znanze. Pep pa se, ko je mogoče in ko je dovolj sadja iz domačih sadovnjakov, posveča žganjekuhu. Njegov hrušev sadjevec je res odličen!

Poseben dragulj kmetije je Jurčev križ, ki stoji na robu vasi ob križišču. Tukaj pa se danes mudijo le še kmečka

vozila, da pridejo do njiv in travnikov. Nekoč pa je bilo ob križu pomembno razpotje, ki je povezovalo vasi podgorske župnije: kdor je zavil na pot proti jugu, je prišel v Podgorje, na zahodu so bile Tale, na severu pa Dragoziče. Nedaleč od križa, na vzhodu, pa so bile Brežnje. Nekoč je stala tam tudi Jurčeva domačija. V letih med 1856 in 1869 pa je Drava večkrat strahovito poplavljala pokrajino in v Brežnjah od poplave do poplave sčasoma odnesla večino hiš. Na začetku dvajsetega stoletja se je potem preselila tudi Jurčeva družina v Podgorje, nekaj časa so koristili še kleš nekdanje domačije. Zaradi posledic teh poplav so stare poti ob križu bolj ali manj izgubile na pomenu, križ pa je ostal. Je eden od treh križev ali znamnenj v fari Podgorje, ki so bili zabeleženi tudi v franciscejskem katastru. Jurčeva hiša za križ skrbi že več kot sto let. Kmalu po drugi svetovni vojni so ga obnovili.

Tedaj ga je izredno kakovostno poslikal akademski slikar Friderik Jerina iz Slovenije, ki je živel v Šentilju. Jerina, ki je položil umetniške temelje malemu svetu Minimumdušu v Celovcu, je na Koroskem zapustil bogato slikovno-umetniško dediščino. Med drugim je poslikal strop cerkve v Šentvidu v Podjuni, Kovačev križ na Vzglavju v Mlinčah in križev pot za Šentprimoško cerkev. Po budnica te obnove križa je bila Cecilija Jurič, ki je tedaj gospodarila na kmetiji. Zato so na križu poslikani sv. Frančišek, patron njenega tasta Franca Juriča (1864-1934), ki je dal zgraditi Jurčovo hišo, sv. Valentin, zavetnik njenega očeta Valentina Weisa ter sv. Tomaž, patron njenega tedaj že rajnega moža Tomaža Juriča (1889-1943). Božja mati Marija pa je varuhinja podgorske župnije. Žali Bog so neznani storilci pred nekaj leti freske tako močno poškodovali, da jih je moral temeljito obnoviti vetrinjski slikar Roland Mutter.

Nur einen Steinwurf weit von der bekannten Wallfahrtskirche in Maria Elend/Podgorje steht der Hof der Familie Einspieler vulgo Jurč / Juritsch. Eine altebrüderliche Linde umrahmt das gepflegte Anwesen und Zubause von Cili und Pep Einspieler.

Grünflächen und Wiesen machen ein Drittel der mittelgroßen Landwirtschaft aus, der Rest ist Wald. Vor der Pensionierung wurden beim Jurč / Juritsch Milchkühe gehalten, die Milch an das nahen gelegene Caritas-Heim geliefert oder von Cili zu köstlichem Topfen verarbeitet. Für den Eigengebrauch standen auch einige Schweine im Stall.

Cili und Pep Einspieler haben zwei Kinder. Tochter Ana unterrichtet an der Höheren Lebranstalt für wirtschaftliche Berufe in St. Peter bei St. Jakob im Rosental/Šentpeter pri Šentjakobu in Rožu, Sohn Klaus hat nach dem BG für Slowenen Theologie studiert und ist Bibel- und Liturgiereferent der Diözese Klagenfurt.

Nach der Pensionierung und Verpachtung der Nutzfläche haben Cili und Pep neue Herausforderungen gesucht.

Cili befasst sich mit Kräutern und bereitet aus ihnen heilsame Cremen, Salben und schmackhafte Tees, die bei Freunden und Bekannten großen Anklang finden. Pep pflegt den Wald, dem 2018 insbesondere der Sturm Vaja stark zugesetzt hat. Überhaupt stellt Pep eine Verschlechterung der klimatischen Bedingungen fest, deren Folge auch das massive Auftreten des Borkenkäfers zu sein scheint.

Besonderes Augenmerk der Familie Einspieler gilt dem Jurč / Juritsch-Bildstock nördlich der Ortschaft nahe Fresnach/Brežnje; er ist sogar im Franziszeischen Kataster vermerkt. Als im 19. Jahrhundert die Drau Fresnach/Brežnje mehrmals verwüstete und Häuser forttriss, zog die Familie nach Maria Elend / Podgorje. Nach dem Zweiten Weltkrieg verschwand der akademische Maler Friderik Jerina der Bildstock mit wertvollen Fresken, auf denen die Heiligen Franziskus, Thomas, Valentin sowie die Gottesmutter Maria abgebildet waren. Leider wurden die Fresken durch Vandalismus zerstört und mussten aufwendig restauriert werden.

»Poseben dragulj kmetije je Jurčev križ na razpotju na robu vasi, ki je zabeležen celo v franciscejskem katastru.«

»Ein besonderer Schatz des Hofes ist der Jurč - Bildstock, er wird sogar im Franziszeischen Kataster erwähnt.«

Čebelarstvo / Imkerei Hanzej in Monika Bricman p. d. Kučej; Strpna vas/Traundorf

Junij Juni 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
Justin binkočni ponedeljek 01	Erazem 02	Karel, L. srce Jezusovo 03	Kvirin 04	Bonifacij 05	Norbert 06	Robert 23. ned. m. let. 07
●	●	●	● ●	● ●	● ● ●	●
Medard 08	Primož 09	Henrik 10	Barnaba presv. reš. telo 11	Adelhajda 12	Anton Pad. 13	Elizet 24. ned. m. let. 14
●	●	●	●	●	●	● ●
Vid 15	Gvido 16	Adolf 17	Marceljan 18	Nazarij 19	Silverij poleteje 20	Alojzij 25. ned. m. let. 21
● ●	● ●	●	●	●	●	●
Ahacij 22	Agripina 23	Janez Krstnik 24	Viljem 25	Vigilj 26	Hema Krška 27	Irenej 26. ned. m. let. 28
●	●	● ●	●	●	● ● ●	●
Peter in Pavel 29	prvi rim. m. ap. Pavla 30	01	02	03	04	05
●	● ●	●	●	●	●	●

kozorog/Steinbock **01** vodnar/Wassermann **02** ribi/Fische **03** goven/Widder **04** bik/Stier **05** dvojčka/Zwilling **06** rak/Krebs **07** lev/Löwe **08** devica/Jungfrau **09** tehtnica/Waage **10** škorpijon/Skorpion **11** strelec/Schütze **12**
 sekanje lesa Holzschlagen **01** presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen **02** prlivanje rožam Blumengießen **03** grojiti Düngen **04** rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt **05** sajenje dreves in grmov Rohe schneiden **06** striznjekas Baumschneide **07** trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung **08** ukuhanje, obiranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage **09** mlaj Neumond **10** polna luna Vollmond

Čebelarstvo / Imkerei Hanzej in Monika Bricman

p. d. Kučej; Strpna vas/Traundorf

Na urejeni domaćiji s samozavestnim napisom »Kmetijstvo Kučej« v Strpni vasi je tekla zibel Hanzej Bricmanu. Starši, mama Marjeta in atej Anza ter teta Mica so bili navdušeni čebelarji in Hanzej je povsem samoumevno vraščal v čudoviti svet čebel in se napajal z znanjem o čebelarstvu. Imeli so deset panjev čebel, seveda le kranjsko sivko, strdi so pridelali za domače potrebe, sicer pa so naloge bile jasno določene. Teta Mica je »imela denar in strd, atej je pa vsajal roje«.

Po štirih letih Slovenske gimnazije se je Hanzej Bricman izučil za mizarja, danes so vodja tehničnega oddelka. Ko se je pri 24 letih poročil, se je čebelarjenja lotil bolj resno, saj mu je mama za dobita dalo svoje 4 panje.

Z ženo Moniko, ki je že dolgo tudi enakovredna čebelarska družica, sta si kar čez cesto postavila dom, kjer strd, vosek in druge čebelje izdelke predelujeta v propolis, sveče, maže in kreme ali pa jih s strdio plemenitita v izbranice likerje in napitke, celo sekt.

Iz leta v leto je raslo število panjev, čebel in pa matic (kraljic), pa tudi delo. Danes imata Hanzej in Monika 40 panjev, na pašo pa jih vozita v Šmarjeto, kjer raste tudi pravi kostanj, na Bistrico, v Lukovico, Libuče in Globasnico. Kmetje jima sami od sebe ponujajo paše za čebele. »A ne boš prpelov bečiev?« ga sprašujejo.

Paše so na odročnih in takšnih krajinah, ki so manj izpostavljeni strupom in škropilom, ki jih danes uporabljajo v kmetijstvu. Kljub skrbni izbiri paše so izgube pri čebelah občutne, med najhujsje sovražnike čebel slej ko prej sodi pršica varo. Enemu samemu škodljivcu bi morda še nekako bil kos, pravi Hanzej Bricman, a skupek različnih škodljivih vplivov, varoe in kemičnih strupov ter škropil pa je za čebele usoden.

Na cvetlični in gozdni paši so čebele dober mesec, nekako od začetka junija do srede julija. Če smreka ne medii do srede junija, za letino kaže bolj medlo, ker čebele ne nosijo tako bogato. Zaradi redke pogostosti in majhnih površin pa jelka ter ajda, sončnice in pravi kostanj pri-

dejo zgolj kot dodatna, a zelo priljubljena paša v poštev. Nobenega dvoma pa ni, da so vse vrste strdi in izdelki iz njih zelo zdravilni.

Poleg škodljivcev in strupov pa avtohtoni kranjski sivki, pri Bricmanu ji pravijo kar »naša sivka«, otežujejo življeno in obstoj še tujerodne čebele, ki se predvsem iz sednje Labotske doline širijo naokoli in se mešajo s sivko. Po zakonu je na Koroškem za čebelarjenje dovoljena le kranjska sivka, a vemo, da papir prenese mnogokaj in tako je zakon bolj ali manj neučinkovit. Z lastnimi matamicami skušata zakonca Bricman ohraniti čistost porekla avtohtone kranjske sivke in preprečiti vpliv tujerodnih vrst. Letno pri Bricmanu vzredijo okoli 40 do 50 matic, vsaka od njih je registrirana.

Hanzej Bricman je tudi predsednik Šmihelskega čebelarskega društva, ki ga je leta 1923 ustanovil Vinko Pečnik, Bicelj z Rut. Društvo je zelo dejavnio in uživa velik ugled. Sploh je opazno, da so ljudje zelo pozorni do čebel in njihovih problemov s škodljivci in škodljivimi snovmi, ker se seveda zavedajo čebelinega pomena za naravo in v njej. Hanzej Bricman je zvest načelu, da profit ni vse. Zavzema se za ohranjanje in razmnoževanje starih, avtohtonih domačih sadnih in semenskih vrst, ker »so trpežne in kratkomalo sodijo sem«.

Svoje izdelke Bricmanova razpečavata pod znamko »Dobrote izpod Pece – Petzenland-Produkte«, s Kraljem Matjažem kot simbolom. Samoumevno dvojezični so etikete, plaketa znamke »Genuß vom Bauernhof«, ima izdelka in njun naslov, kar odraža njun celostni pogled in odnos do kraja, ljudi, slovenskega jezika in kulture. Udeležujeja se krajevnih tržnic in predvsem v »temnem« letnem času, zdaj na zimo, ljudje radi segajo po njunih neoporečnih in kakovostnih izdelkih.

Hanzej Bricman ist seit Kindesbeinen engstens mit Bienen verbunden. Sein Elternhaus »Kmetijstvo Kučej« in Traundorf/Strpna vas war stets eine Hochburg der Imkerei, denn sowohl die Eltern Marjeta und Hanza als auch seine Tante Micka waren begeisterte Imker. Wie in Kärnten üblich, imkerle man auch beim Kučej nur mit der autochthonen Kainer Biene, auch Carnica gennant, auf Slowenisch »kranjska sivka« oder nur »sivka«.

Zur Hochzeit schenkte ihm seine Mutter ihre vier Bienennöckchen, die den Grundstein zu einer Erfolgsgeschichte legen sollten. Denn Hanzej und seine Frau Monika, auch begnadete Imkerin, haben mittlerweile die vierzig Bienennöckchen.

Die Weiden, Blüten und der Wald werden streng nach ökologischen Maßstäben ausgewählt, wobei viele Bauern die Plätze von selbst anbieten. Sie liegen in abgelegenen und so gering von möglich agrarischen Spritzmitteln und Giften kontaminierten Gegenden. Solche Plätze befinden sich in St. Margarethen/Šmarjeta, wo auch Edelkastanien wachsen, Feistritz/Bistrica, Lokowitz bei Loibach/Lokovica pri Libučah und bei Globasnitz/Globasnica.

Umweltgifte und die Varroamilbe richten jährlich beträchtliche Schäden an den Bienenwölkern an. Zusätzliche Erschwernde bereiten fremde Bienenrassen, die laut Gesetz verboten sind, sich insbesondere vom Lavanttal ungehindert ausbreiten und die genetische Basis der autochthonen Carnica-Biene verfremden. Mit eigener Königinnenzucht kämpfen Monika und Hanzej Bricman dagegen an. Hanzej ist auch Obmann des 1923 gegründeten Bienenzuchvereins St. Michael/Čebelarsko društvo Šmihel.

Im Keller ihres Hauses in Traundorf/Strpna vas veredeln die beiden Imker Wachs und Honig zu hochwertigen Salben, Cremen, Propolis, zu Tinkturen und erlesenen Schnäpsen und Schaumweinen u. v. m. und verkaufen die Produkte unter der Marke »Dobrote izpod Pece – Petzenland-Produkte« ab Hof und auf Märkten. Hanzej unterstützt den Anbau alter Obstsorten und Blumenarten, da sie hierher gehören und bestens an die biesigen Bedingungen angepasst sind.

»Die alten Obstsorten und Blumenarten müssen erhalten bleiben, weil sie bierbar gehören und an die biesigen Bedingungen angepasst sind.«

»Ohraniti in razmnoževati moramo stare in domače sadne in semenske vrste, ker so trpežne in sodijo sem v naše kraje.«

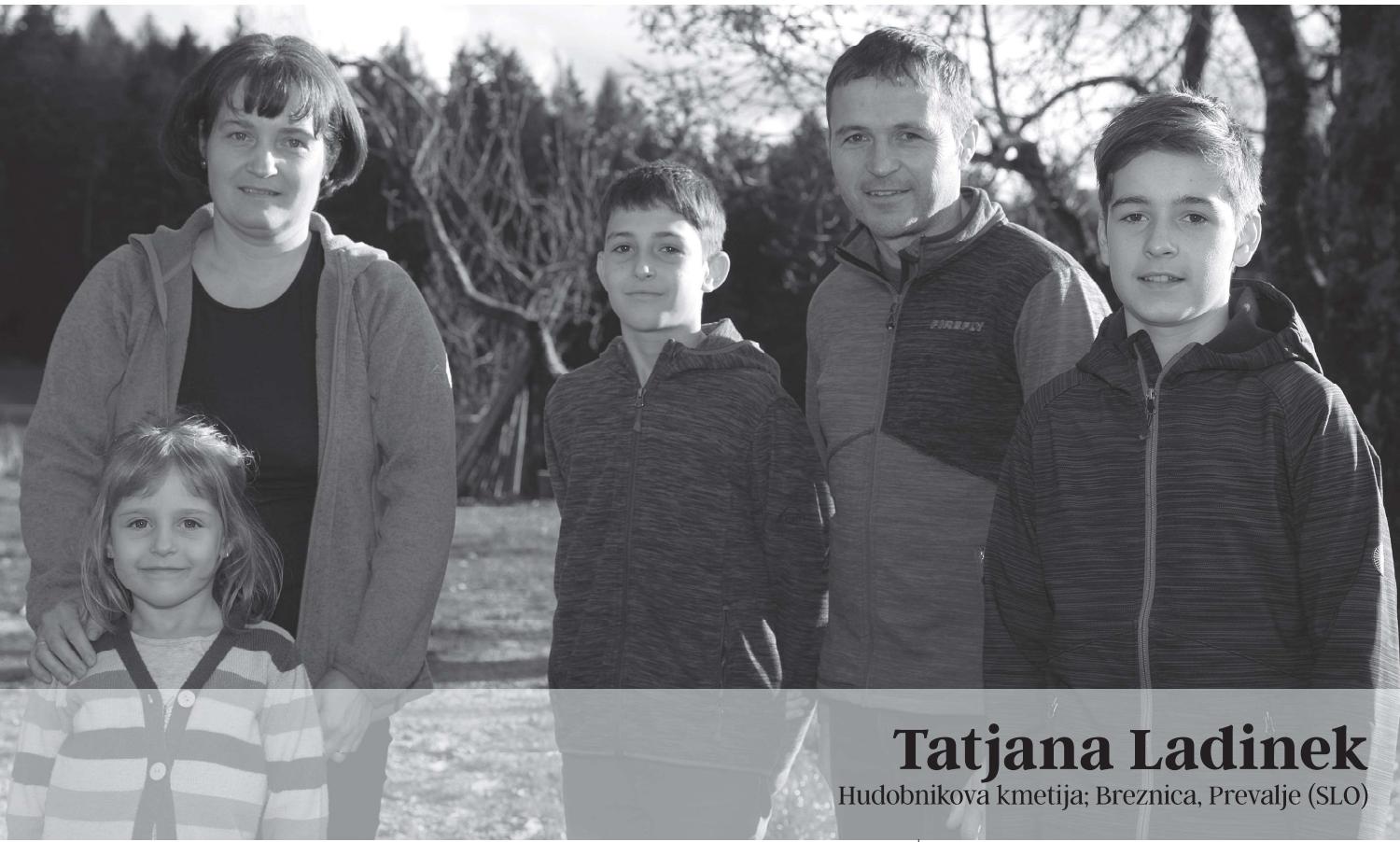
Tatjana Ladinek Hudobnikova kmetija; Breznica, Prevalje (SLO)

Julij Juli 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
29	30	Estera 01 ●●	Ptujskog. M. B. 02 ●●	Tomaž 03 ●	Elizabeta 04 ●	Ciril in Metod 27. ned. m. let. 05 ●
Marija Goretti 06 ●●	Izaja 07 ●	Kilian 08 ●	Veronika 09 ●	Amalija 10 ●	Benedikt 11 ●	Mohor, Fortunat 28. ned. m. let. 12 ●
Henrik 13 ●●	Kamil 14 ●	Bonaventura 15 ●	Karmelska M. B. 16 ●	Aleš 17 ●	Friderik 18 ●	Zlatka 29. ned. m. let. 19 ●
Marjeta 20 ●	Daniel 21 ●●●	Magdalena 22 ●●●	Brigita Švedska 23 ●●●	Kristina 24 ●●●	Jakob 25 ●●●	Joahim, Ana 30. ned. m. let. 26 ●
Gorazd in tov. 27 ●	Viktor 28 ●●	Marta 29 ●●	Peter Krizolog 30 ●	Ignacij 31 ●	01	02

kozorog/Steinbock vodnar/Wassermann ribi/Fische groven/Widder bik/Stier dvovjčka/Zwilling rak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prljvanje rožam Blumengießen gnjeti Düngen rez sadnega dreva Obstbaumspalten sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher pflanzen strizejekas Roane schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhanje, oliranje, skladšćenje sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj Neumond podna luna Vollmond

Tatjana Ladinek

Hudobnikova kmetija; Breznica, Prevalje (SLO)

Na prisojni strani Strojne, s pogledom na dva koroska gorska bisera, starodavno Peco, v njenih nedrajh naj bi spal Kralj Matjaž, in čarobno Uršljo goro, kji ji je prof. Karl Plečko postavil nemirljive slikovne spomenike, leži nad 700 metri nadmorske višine Hudobnikova kmetija.

Tam, v Breznici 8, občina Prevalje, z možem Rajkom in tremi otroki Davidom (13), Tadejem (12) in Anjo (6) živi, gospodari in izdeluje svoje sonaravne izdelke diplomiранa inženirka tekstila in zeliščarka Tatjana Ladinek, rojena Pleščivčnik.

Po maturi in študiju se je zaposnila v podjetju Prevent in tam delala osem let kot razvojni tehnolog za mednarodno avtoindustrijo. Po stečaju firme je iskala nove zaposlitvene poti in možnosti in se odločila za šivanje blazinic, ki jih je polnila z domačimi zelišči in žitom. Da ji bo ta precej nenačven preobrat od razvojne tehnologije v avtoindustriji tja k zeliščem in sonaravnim milom, mazilom, čajem in blazinam odslje zagotavljal zaslugek in jo tudi izpolnjeval, si mlada inženirka in mati treh otrok tedaj ni mislila, kaj šeprtičakovala.

Njeni izdelki so namreč naleteli na dober odmev. Dejavnost se je razvijala tako dobro, da je leta 2011 Tatjana Ladinek na kmetiji, na katero se je primožila leta 2003 z obronkov Uršlje gore, ustanovila lastno podjetje oz. najavila samostojno obrt dopolnilne dejavnosti. Vse skupaj je zavila v blagovno znamko »Občutek narave - kmetija Hudobnik«.

Ker so zelišča postala njena poklicna podlaga, je razvojna tehničarka začela razmišljati o njihovi oplemenitvi v obliku čajnih mešanic, mil, zeliščne soli in še česa drugega. Poglobila se je v skrivnosti zelišč in uspešno opravila vse potrebne izpite ter izpolnila predpisane pogoje. Njen postopek izdelave mil na hladen način je tudi državno priznan.

Izdelki je na začetku tržila in prodajala na sejmih, žegevanjih in tudi na pliberškem jormaku. Nadgradnja je bila spletna stran www.obcuteknarave.si.

Sledila so sodelovanja na natečaju Dobrote slovenskih kmetij na Ptuju, ki medtem tudi mednarodno velja za

merilo kakovosti kmečkih izdelkov, in natečaji za spominke raznih občin. V sklop spominkov štejejo kompleti s čaji in mili, blazinice v darilni embalaži, tudi z znakom kupca. Za to je dobila certifikat »rokodelstvo art&craft Slovenija«.

Tržna linija je zbudila tudi mednarodno zanimanje in Tatjana Ladinek svoje izdelke preko spletne že prodaja v Ameriko, Nemčijo, Rusijo, na Nizozemsko in celo na Šrilanko.

Prejela je vrsto priznanj, na primer srebrno priznanje »Skmetije za vas«, ki ga promovira Kmečki glas. »Dobrote slovenskih kmetij« na Ptuju in tudi nagrada Čebelarske zveze Slovenije za najizvirnejšo embalažo. Nedvomno najbolj ponosa pa je Tadeja Ladinek na naziv Mlada kmetica leta 2017, ki ga podeljuje Časopisna hiša Kmečki glas in Zveza kmetov Slovenije. V tem svojstvu je rajžala po Sloveniji in zastopala mlade kmetice ter jim dajala pogum za sprejemovanje novih izzivov.

Na Hudobnikovi kmetiji, ki steje med gorsko-višinske kmetije, kmetujejo na sonaraven način in gojijo krave dojilje ter pitance, vsega skupaj deset repov. Tu je vse v sovočju z naravo.

Vse, kar Tatjana Ladinek potrebuje za svojo obrt, raste na domačiji. To so zelišča in žita. Med zelišči so bezeg, breza, kopriva, krmarček, melisa, meta, ognjič, ožepek, rman, sivka, trpotec, žajbelj, monarda itd. Vsa zelišča posuši na naraven način v senci, brez umetne toplove. Iz njih pripravlja ali čajno mešanice ali pa jih služijo kot sezavina mil, mazil, kot polnilo za blazine, vzglavnike, žoge »Torika« za izboljšanje motorike, za darilne komplete in drugo.

Od žitaric pri Hudobniku pridelujejo oves, piro in rž. Iz rži, ki jo melje v mlinu na kamen, v glavnem pečejo kruh, z ovesnimi in pirinimi zrnji ter luskami pa Mlada kmetica leta 2017 polni blazine ali pa jih dodaja zeliščnim kombinacijam.

Auf der Sonnseite der Strojna und mit Blick auf die Petzen/Peca und Uršlja gora liegt in der Ortschaft Brezje, Gemeinde Prevalje (SLO) der Bergbauernhof Hudobnik. Hier lebt und arbeitet die slowenische Jungbäuerin des Jahres 2017 und diplomierte Kräuterexpertin DI Tatjana Ladinek.

Als diplomierte Textilfachfrau mit jahrelanger Praxis in der Autoindustrie suchte Frau Ladinek, Mutter von drei Kindern, nach ihrem Arbeitsplatzverlust neue berufliche Wege und Herausforderungen. Sie gründete ihre eigene Firma »Občutek narave – kmetija Hudobnik« mit Schwerpunkt auf Verarbeitung von Kräutern. Zunächst stellte sie mit Kräutern und Getreide gefüllte Pölsterchen her und absolvierte gleichzeitig die erforderliche Ausbildung.

Ihre Produkte verkaufte sie sehr erfolgreich auf Märkten und Kirchtagen.

Mit der eigenen Website www.obcuteknarave.si gelang ihr auch online der Durchbruch. Mittlerweile versendet sie ihre Erzeugnisse in den gesamten EU-Raum und sogar bis nach Sri Lanka. Sie nahm erfolgreich am slowenischen Qualitätswettbewerb für heimische Produkte »Dobrote slovenskih kmetij« in Ptuj teil. Ihre umweltfreundlich hergestellten Erzeugnisse wurden mehrmals ausgezeichnet. Im Jahre 2017 wurde sie zur Jungbäuerin Sloweniens gewählt.

Der Hudobnikhof wird umweltfreundlich bewirtschaftet, zehn Milchkühe und einige Einsteller weiden auf den umliegenden Bergwiesen. Alle Kräuter, Gräser und Getreidesorten, die Tatjana Ladinek für ihre Erzeugnisse wie Salben, Cremen, Geschenkspackungen oder gefüllte Pölster braucht, gedeihen im Garten und rund ums Haus: Holunder, Wegerich, Salbei, Melisse, Minze, Brennnessel u. v. m. Die Kräuter werden im Schatten getrocknet. Bekannt ist Tatjana Ladineks Teekombination »Zelika«. An Getreide gedeihen beim Hudobnik Roggen, Hafer und Dinkel, sie werden am Hof zu Mehl oder zu Zusätzen für einzelne Produkten verarbeitet.

»Vse, kar potrebujem za izdelavo svojih izdelkov, pridelamo na sonaraven način na domačiji tu pod Strojno.«

»Alles, was ich für die Erzeugung meiner Produkte brauche, wächst rund ums Haus, im Garten und in der umliegenden Natur.«

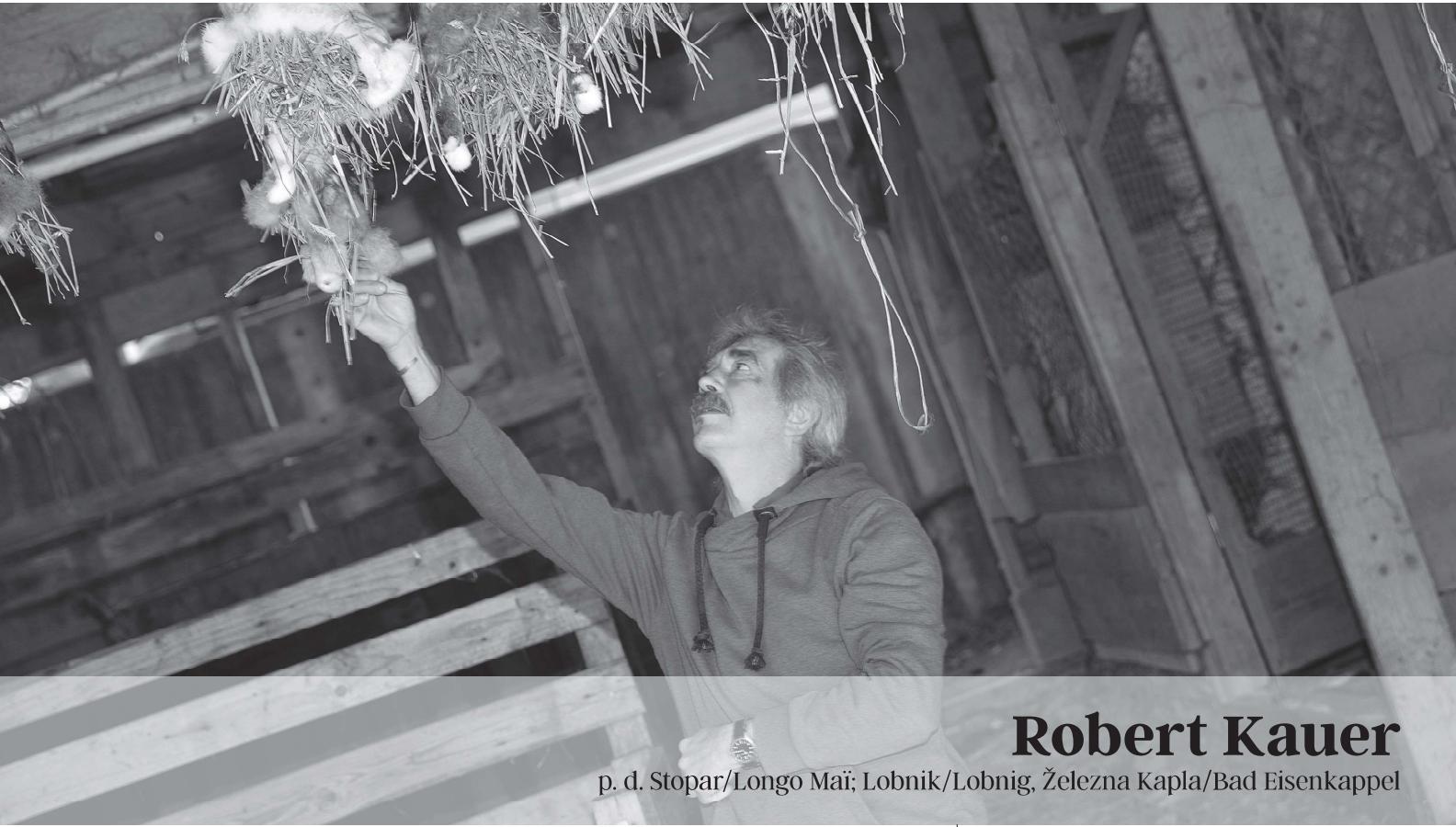
Robert Kauer p. d. Stopar/Longo Maï; Lobnik/Lobnig, Železna Kapla/Bad Eisenkappel

August August 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
27	28	29	30	31	Alfonz Ligv.	01 Evezbij 31. ned. m. let.
Lidija	Janez Vian.	Marija snežna	jezusovo spr.	Kajetan	Dominik	Roman 32. ned. m. let.
03	04	05	06	07	08	09
Lovrenc	Klara	Hilarija	Poncijan, Hipolit	Maksim, Kolbe	vnebovzetje d. M.	Rok, Štefan 33. ned. m. let.
10	11	12	13	14	15	16
Hijacint	Helena	Janez, Eudes	Bernard	Pij X.	Marija kraljica	Roza Limška 34. ned. m. let.
17	18	19	20	21	22	23
Jernej	Ludvik	Rufin	Monika	Avguštin	Janez	Feliks 35. ned. m. let.
24	25	26	27	28	29	30
Rajmund	01	02	03	04	05	06

kozorog/Steinbock vodnar/Wassermann ribi/Fische goven/Widder tibik/Stier/Zwilling dvobjaka/Zwillling crak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skopijon strellec/Schütze
 sekanje lesa presajevanje rastlin prlivanje rožam gnojiti rez sadnega dreva sajenje dreves in grmov striznjekas trebljenje plevela ukuhovanje, oliranje, skladitev sadja
 mlaj Neumond polna luna

Robert Kauer

p. d. Stopar/Longo Mař; Lobnik/Lobnig, Železna Kapla/Bad Eisenkappel

Sčirinjstimi leti je na Dunaju rojeni Robert Kauer sanjaril, da boče biti gorski kmet. Po študiju evangeličanske teologije in po delu kot tehnik v Nemciji se mu je leta 1992 sen uresničil. Spoznal je mednarodno kooperativo Longo Mař, ki ima korenine v avstrijsko-švicarskem prostoru. Nudila mu je možnost družbenopolitičnega angažmaja, intelektualne izzive, predvsem pa sonaravno kmetovanje v odročnih oz. bolj in bolj opuščenih krajinah.

Leta 1977 je, tudi po posredovanju ugledne domačinke in bivše partizanke Helene Kuchar-Jelke, kooperativa kupila opuščeno Stoparjevo kmetijo v Lobniku in jo postopoma obnovila. Odločitev za nakup je padla v čas hudi napetosti na dvojezičnem ozemlju Koroške. Najomejimo le zloglasni tafelšturm, preštevanje manjšin odnosno koroških Slovencev in njihov odločen upor zoper nemškonacionalno politiko v deželi. Nakup Stoparjeve kmetije je bil znak solidarnosti z domačim, slovenskim prebivalstvom, ki je še zmeraj občutilo posledice druge svetovne vojne.

Stoparjeva kmetija je ob nakupu bila razvalina, edinole stanovanjska hiša je imela nekaj strehi podobnega, nekdanja kašča pa je že stala v muzeju starih stavb (Freilichtmuseum) pri Gospe Sveti.

Vse skupaj je za kooperativo bilo velik iziv. S sto podarjenimi ovčami pasme Jura (Juraschaf) je začela gospodariti pri Stoparju. Ovce so iz švičarskega kantona Jura samotež prinali v Lobniku in ovčerejo oz. ovčarstvo je še danes glavnogospodarski steber kmetije. Sprva so redili tudi dve kravi za samooskrbo, a pred leti so govejorejo opustili in se težiščno usmerili v ovčerejo. Za zakol ovac so zgradili klavnicu, ki odgovarja vsem ejevskim normam. Meso prodajajo izključno od doma, zasebnih odjemalcev za to specijalite ne manjka, razveselivo pa je, da tudi okolišna gastronomija vse pogosteje sega po ponudbi mesa. Ovče volne ne predelujejo sami, to opravi predilnica Longo mař v Franciji, prodajajo pa tudi ustrojene ovče kože.

Včasih so z ovčami rajzali po deželi in popasli velike travniške površine. Ti časi so mimo, pravi Robert, zato

so ovce čez poletje na pašnikih in planinah v kapelških grapah, pozimi pa v Stoparjevem hlevu. Ovce se, seveda v dogovoru z lastniki, pasejo tudi na drugih kmetijah in tako kooperativa skupaj z ovčami doprinoša bistven delež, da travnik, pašniki in planine v kapelški okolici ne zaraščajo.

Kaj kmalu so se longomajevci, kot jim domačini pravijo, začeli v duhu sonaravnega, ekološkega kmetovanja pečati tudi z drugimi panogami. Sem sodijo čebelarjenje (kranjska sivka), zelišča in sonaravni turizem. Čebelarjenje je predvsem usmerjeno v pridelavo strdi in propolisa. Pridelovanje zelišč pa je, postala dodatna pomembna dejavnost. Hiša za goste spremе do deset oseb, ki pridejo na oddih ali pa na seminarje, ki jih nudi Longo mař. Do 29. oktobra 2018 je tudi gozd bil pomemben gospodarski steber. Tistega usodnega dne leta 2018 pa je vihar, ki je divjal skozi južnokoroške doline in grape, na mah podrl 90 odstotkov njenih gozdnih površin. Vihar je tudi čebole hudo prizelal, omenja Robert, vendor so si že skorajda opomogle. Razne gospodarske panoge, so omogočile, da posledice viharja niso ogorzile obstoja kmetije.

Kooperativa Longo mař je družbeno dejavna pobuda, ki se povsod tam, kjer deluje, vključuje v življenjski ritem ljudi. Od leta 1995 je Robert Kauer član SPD »Zarja«, pelje v njenem mešanem zboru in kot tehnik skrbi na pridelivah za dober zvok ali luč. Povsem samoumevno se je tudi naučil slovenščine. Longo mař je ustanovni član Coppa Kaše, združenja gorskih kmetov doline Bele, pri Stoparju so bili položeni temelji Drugačnemu radiu za Koroško. Iz te pobude je pozneje izšel svobodni Radio Agora. Tudi platforma za krajevne male Sole, ki je zaobsegala 40 šol na Koroškem, je bila ustanovljena pri Stoparju. Pa tudi dokumentarni zapis Jelka o partizanki Heleni Kuchar je tam nastal.

Der in Wien geborene Robert Kauer kam im Jahre 1992 nach seinem Studium der Technik und evangelischen Theologie als Mitglied der Kooperative Longo Mař, deren Wurzeln im schweizerisch-österreichischen Umfeld liegen, auf den Stoparhof in Lobnig/Lobnig bei Bad Eisenkappel/Železna Kapla. Den verfallenen Hof erwarb Longo Mař im Jahre 1977 und setzte ihn von Grund auf instand. Der Ankauf war nicht nur eine große Herausforderung, sondern auch ein Zeichen der Solidarität mit der einheimischen slowenischen Bevölkerung, die einerseits noch immer an den Folgen der Verfolgung in der NS-Zeit und des Zweiten Weltkrieges litt, andererseits aber um ihre Rechte kämpfte. Mit 100 geschenkten Jura Schafen und zwei Rindern zur Selbstversorgung begann der wirtschaftliche Aufschwung. Mittlerweile konzentriert man sich ganz auf die Schafzucht und hat einen EU-konformen Schlachthof errichtet. Das Fleisch wird auf Hof verkauft, und verstärkt zählt auch die einheimische Gastronomie zu den Abnehmern dieses hochwertigen Produktes.

Die Schafe weiden den Sommer über auf den örtlichen Almen und Wiesen und tragen so wesentlich dazu bei, dass diese Flächen nicht verbuschen. Den Winter verbringen sie im Stall am Stoparhof. Am ökologisch bewirtschafteten Stoparhof betreibt die Kooperative eine eigene Imkerei, angebaut werden Kräuter, und man kann hier auch Urlaub machen. Im Oktober 2018 verwüstete ein Orkan fast 90 % des hofeigenen Waldbestandes.

Die Kooperative hat sich nie den gesellschaftspolitischen Herausforderungen verschlossen. Robert lernte Slowenisch und ist im Vorstand des örtlichen Slowenischen Kulturvereins/Slovensko prosvetno društvo Zarja, Longo Mař ist Mitbegründerin von Coppa Kaše, der Vellachaler Bergbauernvereinigung, beim Stopar wurden die Grundlagen für das Andere Radio für Kärnten, den Vorgänger von Radio Agora, gelegt, ebenso entstanden hier die Dokumentation über die Partisanin Helena Kuchar – Jelka und die Plattform für die Erhaltung kleiner Dorfschulen in Kärnten.

»Kooperativa Longo mař je družbeno dejavna pobuda, ki se povsod tam, kjer deluje, vključuje v življenjski ritem ljudi.«

»Die Kooperative Longo Mař bindet sich überall, wo sie tätig ist, in den Lebensrhythmus der Bevölkerung ein.«

Janko in Niko Zwitter kmetija pri Abuju; Zahomc/Achomitz

September 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
31 Egidij	01 Maksima	02	Gregor Vel.	03 Rozalija Piharski jormak	04 Lovrenc Piharski jormak	05 Petronij 36. ned. m. let. Piharski jormak
Regina Piharski jormak	07 rojstvo d. M.	08 Peter Klaver	09 Otokar	10 Erna	11 Marijino ime	12 Janez Zlat. 37. ned. m. let. 13
pov. sv. kríža	14 žalostna M. B.	15 Ljudmila	16 Robert Bel.	17 Irena	18 Januarij	19 korejski muč. 38. ned. m. let. 20
Matej	21 Mavričij jesen	22 Paternij, Pij iz Pietrelcine	23 Anton M. Slomšek	24 Avrelija	25 Kozma	26 Vincenc 39. ned. m. let. 27
Venčeslav	28 Mihael, G. R.	29 Hironim	30	01	02	03
						04

Hironim

kozorog/Steinbock vodnar/Wassermann řibi/Fische groven/Widder řibik/Stier řivojka/Zwilling řak/Krebs řlev/Löwe řdevica/Jungfrau řtehnica/Waage řskorpijon/Skorpion řstrelec/Schütze sekanje lesa Holzschlagen sekajanje rastlin Umtopfen und Umsetzen presjevanje rastlin Umsetzen prlivanje rožan Blumengießen grojiti Düngen rez sadnega dreva Obstbaumchnitt sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher pflanzen striznjekas Roane schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhovanje, obiranje, skladišćenje sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage mlaj Neumond pdna luna Vollmond

Janko in Niko Zwitter

Kmetija pri Abuju; Zahomc/Achomitz

Vzahomcu na Zilji, daleč naokoli edini vasi s tlakovanjo vaško cesto, stoji Abujeva domačija, na kateri že od leta 1645 gospodari Zwitterov rod. Iz njega izhajajo pomembne osebnosti koroških Slovencev, politiki in znanstveniki, najomenim le dr. Francija in dr. Mirta Zwitter, Frana, Vinka in Zdravka Zwitter. Zdajšnja gospodarja Janko Zwitter star. in sin Niko sta uspešna in mednarodno priznana konjereca.

Abujevi so zmeraj bili zelo razgledani in inovativni. Nedvomno ima to opravka, tudi s poslom, s katerim so se Ziljani dolga stoletja preživljali. Kot konjereci so tovorili, »burali« robo z juga na sever in obratno. Ziljani odnosno Zahomčani so kot tovorci in trgovci prišli celo do Hamburga in Carigrada. Domov niso prinesli le blagostanja, temveč tudi prenekateri spominček za dekleta in žene, kar se je odražalo tudi v pisanosti in lepoti ziljske noše, tako imenovane »slovenče«. Simbol te dejavnosti so težki ziljski konji – Noriki, ki jih pri Abuju vse do danes zelo uspešno redijo.

Knjige, kultura, razgledanost, petje ter globoka slovenska narodna zavest zaznamujejo trdno kmečko Abujevo družino, ki so jo aprila leta 1942 nastisi pregnali v Nemčijo, od koder se je vrnila poleti 1945. Družina je zmeraj prednjačila pri dejavnostih v prid družbe.

Svoje otroke je dala v šole, na pobudo Jankovega pradeda Franca so leta 1925 iz Zahomskih planin s soseščino napeljali vodovod za celo vas. Na pobudo starega očeta Janka je bila tlakovana leta 1949 vaška cesta. Tudi pri športnem društvu Zahomc in pri Slovenskem prosvetnem društvu Zila so Abujevi vedno agilno sodelovali.

Po zgodnjem smrti očeta Janka leta 1969 je Janko, tedaj že uspešni član avstrijskega skakalnega moštva, z 21 leti prevzel kmetijo, ki jo je z leti posodobil in povečal. Sicer je bilo konec s športno kariero, je pa svoje znanje in moči odslej posvetil družini, kmetiji in športnemu društvu, pa tudi v komunalni politiki in pri konjerecih je prevzel odgovorne zadolžitve. Dvajset let je bil slovenski občinski odbornik v občini Ziljska Bistrica, od tega dvanajst let podžupan, bil je zbornični svetnik SJK v koroški kme-

tijski zbornici in 20 let, od leta 1986, je predsedoval koroški konjerejski zvezi, ki jo je zelo razširil. Njegov naslednik je Marjan Čik, zbornični svetnik SJK v kmetijski zbornici.

Z Ženo Gito imata dva sinova, ki že dolgo nadaljujeta bogato družinsko izročilo. Sin Niko ni le učitelj, temveč tudi uspešen konjerejec, pevec pri zboru Ojsternik in Kvintetu Ojsternik na samostojni listi je bil tudi občinski odbornik. Sin Janko pa je trener italijanske ženske skakalne ekipe in osebni trener japonke Sare Takahashi. Zaradi kislih travnikov, ki so posledica podora Dobrača leta 1348 in zajezitve Zilje, so Ziljani redili konje. Konje pa potrebujejo tudi za štehvjanje, ker pri tem obječaju fantje, zbrani v konti, jahajo mimo soda, ki ga morajo s štebihom, to je železnim kijem, razbiti. Zmagovalec dobri kranceljči in sme odpreti rej pod lipo.

Ziljani slovijo kot strokovnjaki za konjerejo. Tudi zato je pri Stari pošti na Ziljski Bistrici državna postaja K15 plemenskih Žrebcev, celakov noriške pasme. Včasih je vsaka hiša redila konje noriške pasme. Pri Abuju jih redijo za pleme. Konjereja je pomemben gospodarski stebri kmetije. Konji so v bistvu vse leto na prostem. Pred leti je Janko Zwitter kmetijo in s tem tudi odgovornost za konje in deset krav dojilj predal sinu Niku. Leta 2017 je Niko Zwitter bil izbran za državnega rejea leta, letos pa ga je ministrstvo za kmetijstvo odlikovalo z zlatim odličjem za posebne zasluge za konjerejo. Abujev celak Piran Vulkan je leta 2016 bil izbran za državnega celaka zmagovalca noriške pasme in lani so ga prodali za plemenskega celaka v Argentino.

In Achomitz/Zahomc im Gailtal, der weitum bekannten Heimat der Achomitzer Adler, liegt das Anwesen Abu der Familie Zwitter, deren Angehörige in der Geschichte der Kärntner Slowenen des Ortes und darüber hinaus stets eine bedeutende Rolle innehaben. Die örtliche Wasserleitung, die Pflasterung der Dorfstraße und auch die Gründung des örtlichen Slowenischen Kulturvereins/Slovensko prosvetno društvo Zila und des Sportvereins Achomitz/Sportno društvo Zahomec wären ohne die Mitwirkung des Hauses Abu kaum gelungen.

Als Slowenen wurde die Familie im Jahre 1942 von den Nationalsozialisten vom Hof und nach Deutschland vertrieben und konnte erst 1945 wieder zurückkehren.

Seit 1645 ist der Hof im Besitz der aufgeschlossenen und sprachgewanderten Familie Zwitter. Dieser Charakterzug hat wahrscheinlich mit dem uralten Broterwerb der Gailtaler zu tun: Sie waren Säumer und sorgten so mit ihren Gailtaler Norikerpferden für einen regen europaweiten Warenaustausch. Von ihren Reisen bis nach Hamburg und Konstantinopel, dem heutigen Istanbul, zeugt auch die wunderschöne Gailtalertracht, genannt »Slovencla«. Noriker werden im Gailtal noch heute gezüchtet, aber nicht mehr zum Säumen, sondern aus Liebe zum Pferd und zu Zuchtzwecken und des Brauchtums wegen. Ohne sie gibt es kein Kufenstechen. Und auch die staatliche Hengststation K15 bei der Alten Post/Stara pošta in Feistritz an der Gail/Ziljska Bistrica ist dieser Tatsache geschuldet.

Beim Abuj werden auch heute noch Noriker gezüchtet. Janko Zwitter, Vater des Besitzers Niko Zwitter, war 22 Jahre Obmann des Kärntner Pferdezuchtverbandes, freier slowenischer Gemeinderat und Kammerrat in der Kärntner Landwirtschaftskammer.

Niko Zwitter wurde 2017 als Züchter des Jahres ausgezeichnet und erhielt im Jahre 2019 vom Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft das Goldene Ehrenzeichen für Verdienste in der Pferdezucht. Der Hengst »Piran Vulkan« aus seiner Zucht war 2016 Körungssieger und wurde später zu Zuchtzwecken nach Argentinien verkauft.

»Konji so za nas Ziljane vedno bili zelo pomembni za opravila na kmetiji, za tovorjenje blaga in pa seveda pri štehvanju.«

»Für uns Gailtaler waren Pferde in der Landwirtschaft, als Transporttiere und natürlich beim Kufenstechen immer äußerst wichtig.«

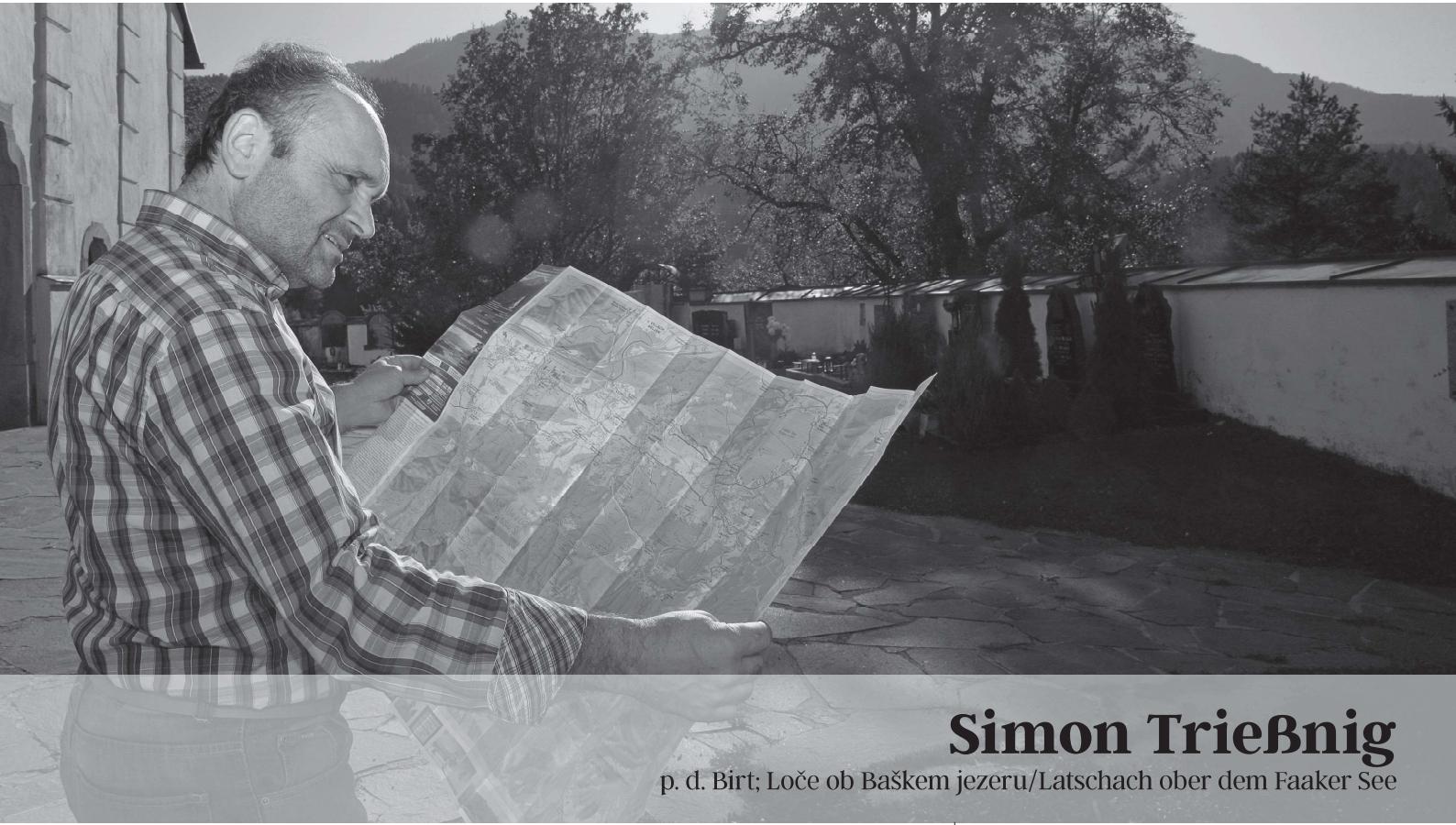
Simon Trießnig p. d. Birt; Loče ob Baškem jezeru/Latschach ober dem Faaker See

Oktober 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
28	29	30	Terezija D. J. ●	01 angeli varuh ○	02 Evald ●○○○	03 Frančišek Asiški 40. ned. m. let. ○
Marcel 05 ○	Bruno 06 ○	Rožin M. B. 07 ○	Pelagija 08 ○	Dioniz 09 ○	Frančišek B. 10 ○	Emiljan 41. ned. m. let. 11 ○
Maksimiljan 12 ○○○	Edvard 13 ○○	Kalist 14 ○○○○	erezija Vel. 15 ○○○○	Hedvika 16 ○○○○	Ignacij Ant. 17 ○○○○	Luka 42. ned. m. let. 18 ○○○○
Izak Jorges 19 ○○	Irena 20 ○○	Uršula 21 ○○	Marija Sal. 22 ○○	Janez Kap. 23 ○○	Anton M. Cl. 24 ○○	Krizant 43. ned. m. let. zimski čas 25 ○○
državni praz. 26 ○○	Sabina 27 ○○	Simon in Juda 28 ○○	Narcis 29 ○○	Alfonz 30 ○○	Volbenk 31 ○○	01 ○○

kozorog/Steinbock vodnar/Wassermann ribi/Fische groven/Widder žibik/Stier/Zwilling krak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen vodnjar/Wassertragen ribi/Fische groven/Widder žibik/Stier/Zwilling krak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skorpion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prlivanje rožam Blumengießen grojiti Düngen rez sadnega dreva Obstbaumschnitt sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher Pflanzen striznjek/laš Roene schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhanje, oliranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj Neumond polna luna Vollmond

Simon Triebnig

p. d. Birt; Loče ob Baškem jezeru/Latschach ober dem Faaker See

VLočah ob Baškem jezeru, kjer je Franc Treiber napisal pesem »N'mav črioz izaro«, leži Birtova domačija družine Triebnig. Ded Šimej je bil še Trenik. Od nekdaj že je bila Birtova hiša središče vaškega življenja, saj je do konca 19. stoletja bila tu gostilna. Tu so se srečevali ljudje. Enako pa je Birtova hiša bila in je kraj omike in kulture, petja in glasbe. Prvič je omenjena leta 1554, verjetno pa je starejša.

Pri Birtu so vselej bili kmetje, pa tudi razni obrtniki in trgovine, na primer mesarje, krojaštvo, so tukaj imeli svoje poslovne prostore, dvajset let pa je tu bila tudi poslovalnica beljaških mlekarn. Njen poslovodja je bil Semi Triebnig. Pomenljivo vlogo je igral turizem, ki se je ob Baškem jezeru po 2. svetovni vojni močno razvijal. Simon Triebnig pravi, da je prinesel denar, odnesel pa jezik in kulturo.

Najbolj bridki trenutki v večstoletni zgodovini Triebnigove družine so napočili 14. aprila 1942, ko je zaradi slovenstva bila z doma pregnana v taborišča v Nemčiji, v Frauenaurach in Hagenbüchach. Konec vojne so Birtovi dočakali na Mareschevih posestvih v Nižji Avstriji. Načinljivi režim je s svojimi domaćimi pomagači sklenil totalno ponemčenje dežele in njeno etnično očiščenje. Po vrnitvi domov so pri Birtu morali začeti znova, kajti hiša je bila izpraznjena, v hlevu pa sta stali samo kobilna in mršava krava. Z marljivostjo in iznajdljivostjo so si ščasoma opomogli, svoje je prispeval tudi turizem. Imeli so 25 postelj, mama Ani in otroci Mihaela, Veronika, Simon in Kristijan so skrbeli za goste, oče Simon, znan kot Semi, pa je kmetoval in vodil trgovino.

S 17 leti je kmetijo prevzel Simon, ker je oče Semi šel v pokoj. Simon Triebnig je kmetoval ob študiju zgodovine in slavistike na celovski univerzi, kamor se je vpisal po maturi na Slovenski gimnaziji v Celovcu. Študiral je tudi v Ljubljani.

Na kmetiji z 22 repi živine se je osredotočil na mleko in prašiče. Leta 1994, po pristopu Avstrije k EU, je prodal mlečni kontingent, še naprej pa proizvajal in prodajal

mlečne in mesne proizvode kot skuto, ki ji v Ločah in okolici pravijo »spras«, salame, majžlne, klobase, zasako in paštete. Leta 2007 je nehal kmetovati, travnike, razen tistega ob Baškem jezeru, je dal v najem. Nekdanje sobe sta z očetom pregradila v apartmaje, ki jih oddaja.

Simon Triebnig je prepričan, da kmet naj ni le varuh narave, ampak ima tudi nalogu ohranjanja kulturne dediščine. Prav to pa so pri Birtu zmeraj prakticirali. Že ded Šimej je bil pevec in je pri vaški godbi igral tenorski rog. Oče Semi je bil znan zborovodja, vodil je loški cerkveni zbor in Moški zbor »Baški fantje« Slovenskega prosvetnega društva »Jepa-Baško jezero«. Vaje cerkvenega zpora so bile in so še vedno pri Birtu. V Semijevih autobiografskih zapisih piše, da je bil leta 1979 v Birtovu dnevni sobi v Ločah ustanovljen oddelok Slovenske glasbene šole, ki je obenem bil prva glasbena šola v občini Bekštanj. Simon se je tukaj učil harmoniko in klarinet.

Pri Birtu hranijo tudi tiskane dragocenosti, ki potrjujejo, da je do konca prve svetovne vojne uradna dvojezičnost na Koroškem bila samoumevnja. Takšni dragocenosti sta list deželne uprave Ilirskeh provinc in pa Deželnini uradni list za vojvodino Koroško iz leta 1855.

S Petrom Svetinjo je Simon Triebnig izdal ponatis Loške pesmarice »Bukle sa zirkhone in boshie pesmi« iz leta 1825. Po dvesto letih loški cerkveni zbor, ki ga je Simon prevzel s 23 leti, spet pojte te pesmi. Vodi pa Simon Triebnig tudi Kvartet »Dobniško jezero«. Samoumevno je dal pobudo in vodil projekt Turističnega zemljevida za trško občino Bekštanj ob Baškem jezeru s slovenskimi ledinskim in hišnim imeni. Zemljevid je sad čezmejnega evropskega projekta FLU-LED. V posebno zadovoljstvo pa je publicist, raziskovalcu, pevcu in kmetu Simunu Triebnigu, da se cerkev v Ločah lahko ponaša s postnim prtom, ki ga je s tematiko vojne v bivši Jugoslaviji oblikoval domaćin in akademski slikar Valentin Oman.

In Latschach am Faaker See/Loče ob Baškem jezeru liegt das Anwesen Birt der Familie Triebnig. Das Haus wurde erstmals im Jahre 1554 erwähnt und war stets Mittelpunkt des örtlichen Kultur-, Gesellschafts- und Bildungsgeschehens. Bis Ende des 19. Jahrhunderts befand sich hier ein Gasthaus.

Die Triebnigs waren immer Bauern, wiewohl im Haus auch andere Gewerbetreibende ihre Läden und Werkstätten hatten. Zwei Jahrzehnte lang befand sich beim Birt auch eine Filiale der Villacher Molkerien, Geschäftsführer war der damalige Besitzer Semi Triebnig. Nach dem Zweiten Weltkrieg war der Tourismus ein wesentlicher Wirtschaftsfaktor, oft verbunden mit dem Verlust der slowenischen Sprache und Kultur.

Ihrer slowenischen Identität wegen wurde die Familie Triebnig im April 1942 von den NS-Machthabern vom Hof und nach Deutschland vertrieben. Das Kriegsende erlebte sie in Niederösterreich auf den Maresch-Besitzungen. Bei der Rückkehr war das Haus leergeräumt, der Hof abgewirtschaftet.

Mit siebzehn Jahren übernahm Simon Triebnig den Hof mit Milchkubbaltung und bewirtschaftete ihn neben dem Studium der Slawistik und Geschichte. Vor etwa zehn Jahren gab Simon Triebnig die Landwirtschaft auf, die Gästezimmer wurden zu Appartements umgebaut und vermietet.

Die Familie Triebnig spielt seit jeher eine bedeutende Rolle im örtlichen slowenischen Kulturleben. Großvater Šimej Tresnik war Mitglied der örtlichen Musikkapelle, Vater Semi Triebnig leitete den Kirchenchor und den slowenischen Männerchor. Im Jahre 1977 wurde beim Birt die Abteilung der Slowenischen Musikschule in Kärnten gegründet. Simon Triebnig selbst leitet den örtlichen Kirchenchor und das Quintett »Dobniško jezero«. Er war maßgeblich an der Erstellung der Tourismuskarte für die Gemeinde Finkenstein/Bekštanj mit slowenischen Flur- und Hausnamen und des Fastentuches von Valentin Oman in der Latschacher Kirche beteiligt. Weiters ist er Mitherausgeber des Nachdrucks des mehr als 200-jährigen slowenischen Latschacher Kirchengesangsbuches.

»Kmet ni le varuh narave, temveč ima tudi nalogu ohranjanja kulturne dediščine.«

»Der Bauer bewirtschaftet nicht nur seine Wiesen und Äcker, er soll auch das Kulturerbe pflegen und erhalten.«

Smrnikova kmetija Korte/Trögern, Železna Kapla/Bad Eisenkappel

November 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
26	27	28	29	30	31	01
verne duše	02 Viktorin Ptuski	03 Karel B.	04 Zaharija, Elij.	05 Lenart	06 Engelbert	07 Bogomir
*	*	*	*	*	*	45. ned. m. let.
Božidar	09 Leon veliki	10 Martin	11 Jozifat K.	12 Stanislav K.	13 Nikolaj Tav.	14 Leopold, Albert
●○●○	●●●○	●●○	●○	●○	●○	46. ned. m. let.
Marjeta Š.	16 Elizabeta	17 Roman	18 Narsej	19 Feliks	20 darovanje d. M.	21 Cecilia
●●●○	●●○	●	●	●	●	47. ned. m. let.
Renata	23 Krizogon	24 Katarina Al.	25 Leonard	26 Virgil in Modest	27 Jakob M.	28 Saturnin
●	●	●●	●	●	●	1. adventna nedelja
Andrej	30	01	02	03	04	05
	○					06

- kozorog/Steinbock
- vodnar/Wasserermann
- ribi/Fische
- goven/Widder
- strik/Stier
- dvojčka/Zwilling
- crak/Krebs
- lev/Löwe
- devica/Jungfrau
- tehntica/Waage
- škorpijon/Skorpion
- strelec/Schütze
- sekanje lesa Holzschlagen
- presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen
- prilivanje rožam Blumengießen
- gnojiti Düngen
- rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt
- sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher pflanzen
- striznjekas Roane schneiden
- trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung
- ukuhovanje, obiranje, skladitev sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
- mlaj Neumond
- polna luna Vollmond

Smrtnikova kmetija

Korte/Trögern, Železna Kapla/Bad Eisenkappel

Smrtnikova kmetija v Kortah leži na okoli 940 metrih nadmorske višine. Svojcas so redili nad dvajset repov govedi in imeli nad petdeset ovac. Preden so docela opustili živinorejo, so imeli še par krav in prašičev za domačo rabo. Smrtnikovi imajo tudi lastno lovišče.

Okoliščine, ki jih prinašata razvoj in čas ter evropska birokracija, so živinoreji na gorski kmetiji, ki je itak že bila močno usmerjena v gozdarstvo in lesno gospodarstvo, napravili konec. Travnikov in pašnikov pri Smrtniku, kjer so doma lovci, niso prepustili zaraščanju in jih niso pogozdili, temveč jih v duhu trajnostnega upravljanja zemlje in lava slej ko prej obdelujejo: enkrat na leto jih pokosijo in travo posušijo, pozimi pa seno za krmo polagajo jelenom in drugi miroljubni divjadi. Kote so na koroški strani namreč od leta 1974 v središču prekomejnega gojitvenega območja Skupnosti za gojitev jelenjadi v Karavankah med Koroško in Slovenijo. Z rednim polaganjem krme pri Smrtniku preprečujejo večje škode po divjadi na drevju oz. v gozdu, kot so to objedanje in gulenje. Divjad in lovска ter gojitvena vprašanja namreč ne poznajo meja.

Eden od pobudnikov gojitvene skupnosti je bil prav pojno Franc Smrtnik, oče današnjega gospodarja. Ni bil le velik lovec, temveč tudi znan pevec, kulturnik in slovenski komunalni politik.

Konte oziroma okolica Železne Kaple s številnimi grampami so gorato gozdno območje, kjer je preživetje že od nekdaj bilo težavno in velik izizz. Zaprtje tovarne celuloze Obir na Rebcu leta 1989 je imelo hude posledice za številne večje in manjše gorske kmetije, saj je tovarna bila zanesljiv odjemalec lesa in s tem tudi vir dodatnega dohodka. Dva viharja, decembra 2017 in oktobra 2018, pa sta položaj za marsikatero kmetijo usodno poslabšala. Smrtnik pravi, da v Kortah nista divjala tako hudo kot na sončni strani, se pravi v Lobniku, Lepeni in Remšeniku, kjer so nekateri kmetje na mah izgubili celo več kot 90 odstotkov lesa oz. gozda. Kot v posmeh pa se je pojavil še lubadar, ki se je lotil preostalega gozda. Lastniki sicer skušajo rešiti, kar se rešiti da, a sami tega ne bodo zmogli, manjka pa tudi potrebne in strokovne de-lovne sile. Poleg tega pa cena za les pada oz. je že zelo

nizka, zato se vse bolj poraja in pojavlja vprašanje, kako ljudem zagotoviti preživetje, da bodo ostali na kmetijah in bi te ne prišle v tuje roke, kar se že dogaja. Na mnogih kmetijah ni naslednikov, kmetic oz. partnerjev. Pozornost bo treba nameniti sonaravnemu gozdarstvu v ravnovesju z ekologijo in gozdnim gospodarstvom. Pri Smrtniku na primer ne podirajo starih dreves, saj so dragocena za obstoj gozda in preživetje živali.

Že dolgo so božična drevesa dodaten vir dohodka na Smrtnikov kmetiji. Pa tudi tu je treba iti s časom in okusom ljudi: zadnja leta narašča povpraševanje po srebrni smrek (Blaufichte) in nordijski jelki (Nordtanne). Srebrne smreke divjad skorajda ne objeda ali napada, nordijsko jelko pa je nujno treba zaščititi, sicer jo divjad požre.

Franc Jožef Smrtnik ima dve družbenopolitično pomembni funkciji. Je župan trške občine Železna Kapla in izbornični svetnik SJK v koroški kmetijski in gozdarski zbornicni. Obe opravlja vestno in s potrebo odgovornostjo v prid ljudi.

Nalogi pa zmore le, ker ga pri tem podpira družina, kmetijo vodita žena Regina in sin Matej, hči Anja je učiteljica, najmlajši Štefan pa obiskuje Slovensko gimnazijo v Celovcu.

Že od nekdaj je pri Smrtniku doma petje. Peli so staršete, pojejo bratje in tudi otroci. Franc Jožef Smrtnik poje pri lovskem zboru v Železni Kapli in pri Smrtnikovih bratih. Pravi, da je petje treba ohraniti. Družina je aktivno podpirala upor proti nacizmu.

Smrtnikova domačija skrbi za korško cerkev, ki so jo dali postavili korški kmetje Smrtnik, Plesnikar in Pristovnik. Izkušček korškega žegnanja, zanj skrbi žena Regina, je v celoti namenjen vzdrževanju cerkve.

Im wildromantischen Streudorf Trögern/Korte in der zweisprachigen Marktgemeinde Eisenkappel/Železna Kapla liegt auf knapp 940 m Seehöhe der Bergbauernhof Smrtnik der gleichnamigen Familie. Am Hof, der als Forstbetrieb mit eigener Jagd geführt wird, leben Franc Jožef Smrtnik, seine Frau Regina, die Kinder Matej, Anja und Štefan und die Großmutter. Franc Jožef Smrtnik ist Bürgermeister und Kammerrat der Südkärntner Bäuerinnen und Bauern/Skupnost južnokoroških kmetic in kmetwo SJK in der Kärntner Landwirtschaftskammer.

Vor nicht allzu langer Zeit hielt man zur Eigenvorgung auch einige Rinder, Schafe und Schweine, ist aber mittlerweile davon abgekommen. Die Wiesen und Weiden lässt man aber nicht verbuschen, sondern mäht sie regelmäßig. Das anfallende Heu wird im Winter dem Rotwild als Äsung vorgelegt und verhindert dadurch ganz gezielt einen Baum- und Pflanzenverbiss und Schädlungen. Trögern/Korte ist nämlich Mittelpunkt der im Jahre 1974 unterzeichneten grenzüberschreitenden Rotwildhegegemeinschaft Karawanken. Einer ihrer Begründer war Franc Smrtnik, Vater des jetzigen Besitzers. Ein weiteres betriebliches Standbein sind Weibnachtsbäume.

Trögern liegt in der forstdominierten Marktgemeinde Eisenkappel/Železna Kapla. Bis zu ihrer Schließung im Jahre 1989 war die Zellulosefabrik Obir in Rechberg/Rebrcia ein verlässlicher Abnehmer für das anfallende Holz – ein sicheres Zubrot für die Waldbesitzer. Die Stürme in den Jahren 2017 und 2018 hinterließen eine Spur der Verwüstung, und viele Bergbauernhöfe verloren mit einem Schlag ihren gesamten Waldbesitz. Einige Höfe wurden daraufhin verkauft, andere kämpfen mit der Nachfolgerfrage. Sowohl als Bauer als auch als Bürgermeister und Kammerrat versucht Franc Jožef Smrtnik zu helfen.

Wegen seiner gesellschaftspolitischen Verpflichtungen führen Ehefrau Regina und Sohn Matej den Hof, und auch die Obsorge für die Trögerner Kirche liegt bei der Familie Smrtnik, die als Sängerfamilie bekannt ist. Franc Jožef Smrtnik singt im örtlichen Jagdchor und im Kvintett brüder Smrtnik/Quintett der Brüder Smrtnik.

»Pri nas starih dreves ne podiramo, ker so dragocena za obstoj gozda in preživetje živali.«

»Wir lassen die alten Bäume stehen und schlägern sie nicht, da sie für den Erhalt der Flora und Fauna von großem Wert sind.«

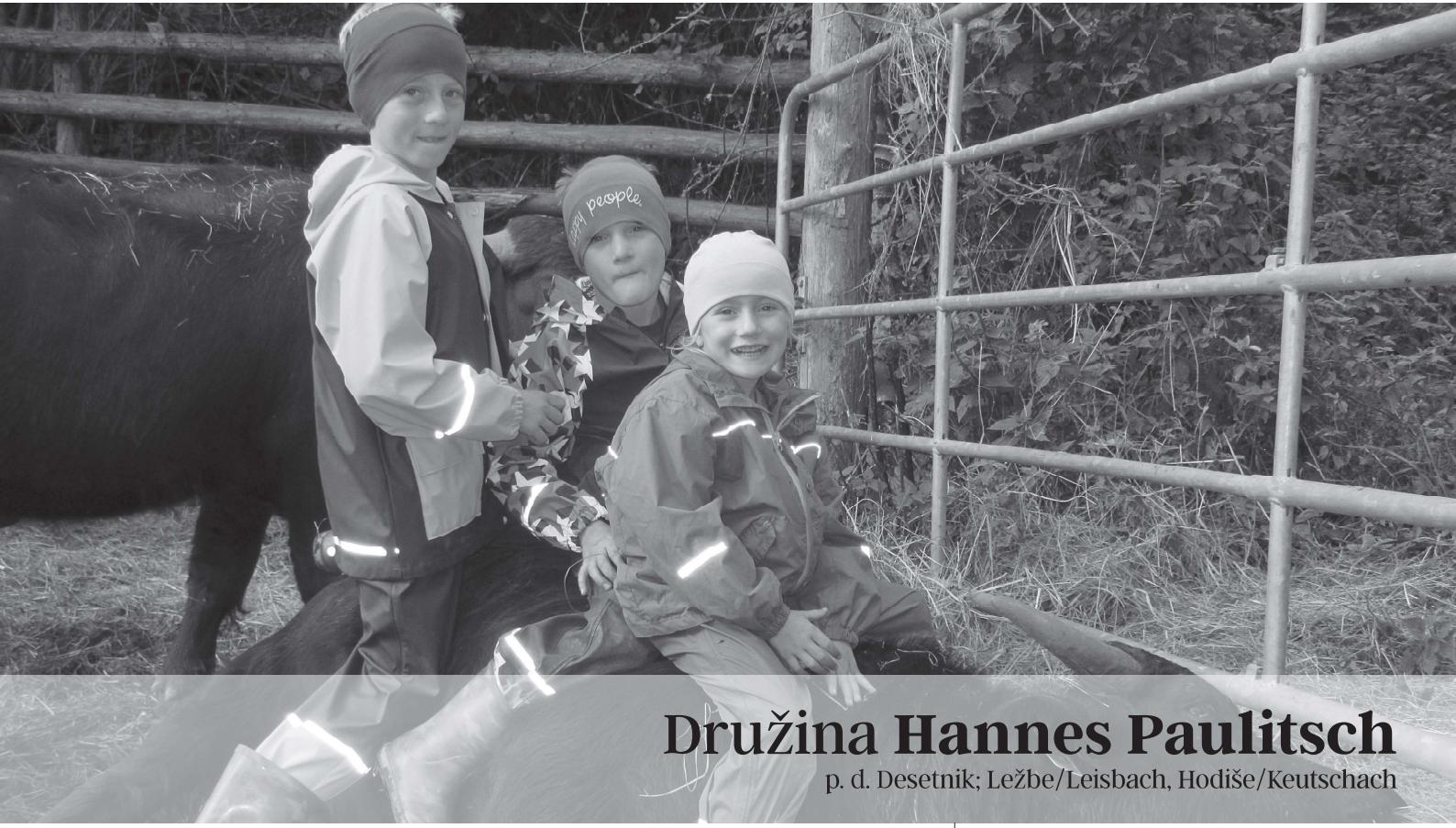
Družina Hannes Paulitsch p. d. Desetnik; Ležbe/Leisbach, Hodiše/Keutschach

December Dezember 2020

PONEDELJEK • MONTAG	TOREK • DIENSTAG	SREDA • MITTWOCH	ČETRTEK • DONNERSTAG	PETEK • FREITAG	SOBOTA • SAMSTAG	NEDELJA • SONNTAG
30 Božena *	01 Bibiana *	02 Bibiana *	03 Frančišek Ks. ●●	04 Barbara ●	05 Saba ●●●	06 Nikola 2. adventna nedelja ●●●
Ambrož 07 ●●●	M. Brezmadežna 08 ●●●	Valerija 09 ●●	Melkijad 10 *	Damazl. 11 *	Ivana Šantalska 12 ●	Lucija 3. adventna nedelja ●
Dušan, Janez 14 ●●	Kristina 15 ●●	Albina 16 ●	Lazar 17 ●	Gracijan 18 ●	Urban 19 ●	Evgenij 4. adventna nedelja ●
Peter Kanizij zima 21 ●●	Demetrij 22 ●●●	Janez Kandij 23 ●●●	sveti večer 24 *	božič 25 *	Štefan 26 *	Janez Ev. 52. ned. m. let. 27 ●●
nedolžni otroci 28 ●●	Tomaž 29 ●●	Hermina 30 ●●●	Silvester 31 ●●●	01 ●●●	02 ●●●	03 ●●●

kozorog/Steinbock vodnari/Wassermand ribi/Fische groven/Widder žubrik/Stier/Zwilling rak/Krebs lev/Löwe devica/Jungfrau tehtnica/Waage škorpijon/Skopion strelec/Schütze
 sekanje lesa Holzschlagen presajevanje rastlin Umtopfen und Umsetzen prlivanje rožam Blumengießen gnojiti Düngen rez sadnega dreva Obstbaumabschnitt sajenje dreves in grmov Bäume und Sträucher/pflanzen striznjek/sa Hasen schneiden trebljenje plevela Jäten und Unkrautbekämpfung ukuhanje, obiranje, skladitescje sadja Einkochen, ernten, lagern Obststage
 mlaj Neumond polna luna Vollmond

Družina Hannes Paulitsch

p. d. Desetnik; Ležbe/Leisbach, Hodiše/Keutschach

Vbreg nad Ležbami je zgrajena Desetnikova kmetija. Je tako velika, da ima lastno lovišče. Gospodar Hannes Paulitsch ni le kmet in lovec, temveč tudi predsednik hodiskega lovskega društva St. Hubertus in podpredsednik gojivnega krožka Hodiše. Z Ženo Michaelo imata tri otroke, hčerko Christiane (6) in dva sinova, Michael (9) in Karl-Hannes (II), ki obiskuje Slovensko gimnazijo.

Pri Desetniku redijo 70 krav dojlj in pitance lisaste pame, belega goveda ter pasem angus in charolais. Govedo se celo poletje pase na obširnih travnikih, pozno jeseni pa ga prestavijo v hlev s privezi (Anbindehaltung) in prosto rejo (Laufstall).

Posebnost Desetnikove kmetije pa je čreda vodnih bivolov, ki so takoreč preostanek vodnih bivolov, ki jih je svojčas za urejanje močvirij občina Hodiše nabavila v okviru projekta, slonečega na konvenciji Ramsar, sprenjeti leta 1971 v Ramsarju (Iran). Cilj prestavljene je ohranjanje mokrišč kot živiljenjskega prostora številnih živalskih vrst in njihova trajnostna in preudarna raba ter mednarodno varovanje.

Po nekaj letih se je projekt iztekel in občina je večino bivlov prodala v Nemčijo. Nekaj osebkov tega za naše kraje izjemnega in eksotičnega goveda so prevzeli Desetnikovi in v teku let ter ob skrbni rej je število mogočnih, a dobrohotnih črnih naraslo do lepe črede, saj se jih kar šestnajst pase v Desetnikovih močvirjih in seveda zbujujo splošno pozornost ter zanimanje. Hannes Paulitsch pravi, da bi vodni bivoli brez nadaljnje preizimili na prostem. A pri Desetniku jih pozimi prestavijo v hlev, ker bi v tem letnem času živina na pašnikih in v ogradaх preveč zdelala in poškodovala itak že občutljivo travno rušo. Bivoli imajo izredno okusno meso, prava poslastica pa so salame, ki jih brez primesi drugih vrst mesa izdelejajo izključno iz bivoljega mesa. Izdelke iz tega mesa prodajajo od doma in na priličnih sejmih, odjemalka pa je tudi krajevna gastronomija.

Mehanizacija na kmetijah je danes nekaj povsem samoumevnega. Kar šest traktorjev lajsa delo na Desetnikovi kmetiji. »Imamo jih toliko, ker starih traktorjev ne

prodamo, ampak jih uporabljamo, dokler je pač mogoče, poleg tega pa za izrabljene stroje ne iztržiš pametne cene,« utemeljuje Desetnikov gospodar postroj kmetijske mehanizacije.

Pomemben gospodarski dejavnik Desetnikove kmetije je gozd. Viharja 2017 in 2018 sta jih obšla, le tu in tam sta v njihovem gozdu napravila nekaj škode. Podobno velja za lubadarja, »ki ga v našem gozdu še obvladamo«. Morda tudi zato, ker Desetnikov gozd leži na severni obali Hodiskega jezera in ker seveda zelo pazijo, da se lubadar ne bi razpasel.

Popolnoma drugačna pa sta stanje in slika na južni strani Hodiskega jezera, proti Plešivcu in Turjam, kjer so pasovi rjavih, odmlrilih smrek žalostna priča lubadarjeve razašajanja. Pokončal je že obsežne površine smrekovih gozdov. Odmiranje gozdov kot posledica lubadarjevega vpliva se širi neverjetno hitro, pravi Hannes Paulitsch. »Zjutraj greš skozi navidezno zdrav gozd, zvezčer pa so smreke že rjave«. Lubadar se je v hodischem kotlu tako usodno in neobvladljivo mogel razširiti iz dveh poglavinih vzrokov: obširni monokulturni smrekovi gozdovi in neustrejni ter zapoznali protilubadarski ukrep gozdne inšpekcije in lastnikov gozdov. Edini učinkovit ukrep proti lubadarju in njegovi širitvi je posek napadenih dreves in njihovo spravilo.

Pri tem velja ugotoviti, da se lastniki manjših gozdnih parcel neprimerno bolj oddočno odzivajo na nevarnost lubadarja kot pa velelastniki in že pri prvih znakih ukrepaju s sečnjo in odstranjevanjem napadenih dreves iz gozda. Hannes pravi, da je ponekod v hodischem kotlu boj proti lubadarju izgubljen. Mile zime in podnebne spremembe bojo razvoj še zaostrike. Kot loveca pa ga skrbita pojav in širjenje zlatega šakala, »pri nas je že«, ki bo najverjetneje eden največjih profiterjev omenjenih sprememb.

Auf der Anhöhe über dem Ort Leisbach/Ležbe bei Keutschach/Hodiše liegt der größere Bauernhof Desetnik der Familie Paulitsch. Besitzer Hannes Paulitsch ist nicht nur Bauer mit Herz und Seele, als ferner Weidmann ist er auch Obmann der Keutschacher Jagdgesellschaft St. Hubertus und Obmannstellvertreter des Hegeringes Keutschach/Hodiše, Schiefling/Škofice und Reifnitz/Ribnica. Hannes und seine Frau Michaela haben drei gemeinsame Kinder: Karl-Hannes (II), der das Slowenische Gymnasium in Klagenfurt besucht, sowie Michael (9) und Christiane (6).

70 Rinder der Rassen Fleckvieh, Blondvieh, Angus und Charolais verbringen den Sommer auf den weitläufigen Weiden, erst im Spätherbst werden sie in die Ställe mit Auslauf überstellt.

Der Desetnikhof wartet auch mit einer exotischen Rinderart auf und zwar einer Herde Wasserbüffel. Nachfählen der Wasserbüffel, die vor Jahren von der Gemeinde Keutschach/Hodiše im Rahmen eines Ramsar-Projekts zur Bewirtschaftung der umliegenden Moore angeschafft wurden. Nach dem Auslaufen des Projekts begründeten zwei Büffel die Herde am Desetnikhof. Die Herde wird im Winter im Stall untergebracht, um die Grasnarbe der wässernahen Wiesen und Grünflächen zu schützen. Produkte aus dem sehr schmackhaften Büffelfleisch werden ab Hof und auf Märkten verkauft, die einheimische Gastronomie verwendet es ebenfalls gern. Insbesondere Büffel-Salamis findet reißenden Absatz.

Der Wald ist ein bedeutender Wirtschaftsfaktor am Desetnikhof. Die verheerenden Stürme in den Jahren 2017 und 2018 haben dem hohen Wald noch größeren Schaden zugefügt, und auch der Borkenkäfer konnte bisher in Zaum gehalten werden. Der Grund mag sein, dass der Desetnikhof am Nordufer des Keutschacher Sees liegt und alles gegen eine Ausbreitung des Schädlings unternommen wird. Befallene Bäume werden rigoros aus dem Bestand entfernt. Aber wie lange noch wird das gelingen? Die am Südufer des Keutschacher Sees liegenden Waldflächen sind nämlich hoffnungslos vom Borkenkäfer befallen. Grund dafür sind Fichtenmonokulturen und eine zögerliche Bekämpfung des Käfers. Jagdlich könnte der Goldschakal zu einem gewichtigen Problem werden.

»Morgens geht man durch einen vorgeblich grünen Wald, am Abend aber sind wegen des Borkenkäfers alle Fichten braun.«

»Zjutraj greš skozi navidezno zdrav in zelen gozd, zvezčer pa so zaradi lubadarja vse smreke rjave.«